

Berit Nordahl

Sosiale relasjoner mellom beboere

– formell og uformell samhandling i forstad
og i indre by

BYGGFORSK

Norges byggforskningsinstitutt

Berit Nordahl

Sosiale relasjoner mellom beboere

– formell og uformell samhandling i forstad
og i indre by

Prosjektrapport 199 – 1996

Prosjektrapport 199

Berit Nordahl

Sosiale relasjoner mellom beboere

– formell og uformell samhandling i forstad og i indre by

ISSN 0801-6461

ISBN 82-536-0523-4

150 eks. trykt av
S. E. Thoresen as
Resirkulert papir:
omslag Cyclus 200 g
innmat Fortuna 100 g

© Norges byggforskningsinstitutt 1996

Adr.: Forskningsveien 3B
Postboks 123 Blindern
0314 OSLO

Tlf.: 22 96 55 00

Faks: 22 69 94 38

Emneord:

Lokal sosial integrasjon

Nabokontakt

Lokale vennsksrelasjoner

Beboerorganisasjon

Urbane boligområder

Komparativ casuistikk

Logitanalyse (relasjonsanalyse)

Forord

Denne rapporten tar opp sosial integrasjon i boligområder i by. Rapporten inngår i et større prosjekt, kalt "Sammenliknende bomiljøstudier". I Studiene er fire ulike boligområder studert i et opplegg basert på komparativ kasuistikk. To av områdene ligger i sentrumsområder i indre by, to i ytre byområder. Det vurderes om studien også skal suppleres med data fra mindre urbane områder. Husbanken er hovedfinansier for prosjektet "Sammenliknende bomiljøstudier", godt støttet av Sosial- og helsedepartementet, Justisdepartementet og Miljøverndepartementet.

Det er tidligere publisert en prosjektbeskrivelse med de teoretiske og metodiske avveininger som prosjektet baserer seg på, og en rapport fra hvert av områdene. Områderapportene har karakter av casebeskrivelse og setter omfanget av deltakelse og samhandling mellom beboerne inn i en lokal kontekst.

I denne rapporten analyseres de fire byområdene under ett. Rapporten består av to deler. Først gis en sammenliknende beskrivelse av omfanget av ulike former for sosial integrasjon i de fire boligområdene. Deretter identifiseres faktorer som påvirker omfanget av slik integrasjon.

Her på Byggforsk har sosiolog Berit Nordahl og sosiolog Dagfinn Ås arbeidet sammenhengende med prosjektet "Sammenliknende bomiljøstudier". Vi har hatt god hjelp av kollega sosiolog Lillin Knudtzon, sosiolog Siri Ytrehus, sosialpsykolog Siri Nørve og arkitekt Jon Christiophersen.

Denne rapporten er skrevet av Berit Nordahl. I arbeidet med rapporten har kollegaene cand oecon Rolf Barlindhaug og cand oecon Viggo Nordvik ytt verdifull hjelp til den multivariabel analysen.

Tusen takk til dere alle!

Kirsten Arge
Forskningsjef

Berit Nordahl
prosjektleder

Innhold

Forord	3
Sammendrag	6
English summary	7
1. Studiet av sosiale relasjoner i boligområder i by	8
Innledning	8
Kort om bakgrunnen for studien	9
2. Om å måle sosial integrasjon i bymessige boligområder	11
Sosial integrasjon - ulike samhandlingsformer i moderne boligområder	12
Sosial integrasjon målt ved primære, spontane og konstruerte organisasjoner	15
Primære relasjoner måles som vennerelasjoner	16
Spontane relasjoner måles som naborelasjoner	16
Konstruerte organisasjoner måles som deltakelse i beboerorganisasjoner	16
Noen karakteristika som kan påvirke omfanget av sosial integrasjon i boligområder	17
Boligtype	17
Botid	18
Husholdningstype	18
Kjønn	19
Yrkesaktivitet og arbeidsledighet	19
Alder	19
Innvandrerbakgrunn	20
Utdanning	20
Andre forhold	20
Forskjeller mellom de fire boligområdene - i trivsel og miljøstabilitet	21
3. Omfanget av tre former for lokale sosiale relasjoner	24
Nabokontakt	24
Snakke, stikke innom og utveksle små tjenester	24
Med naboen som selskap på handleturer og andre aktiviteter	26
Vennsapsrelasjoner innenfor boligområdet	28
Å delta i forvaltning av boligene og områdene	29
Om å delta i borettslag, velforeninger og beboerforeninger	30
Andel som deltar i flere former for samhandling lokalt	32
Sammenhengen mellom lokal samhandling og trivsel	33
4. Multivariat analyse	35
Kort om tolking av resultatene fra logitanalysene	37
Nabokontakt	37
Faktorer som påvirker sannsynligheten for omfattende nabokontakt	38
Forskjeller etter område	38
Oppsummering - nabokontakt	39
Vennekontakt i boligområdet	40

Faktorer som øker sannsynligheten for vennekontakt i boligområdet	41
Faktorer som reduserer sannsynligheten for vennekontakt i området	41
Arbeidsledighetens betydning	42
Betydningen av å være oppvokst i et fremmedkulturelt land.....	42
Oppsummering - vennekontakt	43
Deltakelse i beboerorganisasjoner	44
Faktorer som øker sannsynligheten for deltakelse	45
Faktorer som reduserer sannsynligheten for deltakelse.....	45
Områdespesifikke variasjoner	45
Oppsummering - deltakelse i obligatoriske og frivillige beboerorganisasjoner.....	46
5. Sammendrag og konklusjon	48
Omfanget av tre formene for samhandling i de fire områdene.....	48
Karakteristika som sterkest påvirker omfanget av lokale sosiale relasjoner og lokal samhandling.....	49
Konsekvenser for lokalt utviklingsarbeid i boligområder	50
Vedlegg.....	52
Vedlegg 1: Samhandling med naboer etter område	52
Vedlegg 2: Logitanalyse for omfattende nabokontakt etter boligområde.....	54
Vedlegg 3: Logitanalyse for omfattende vennekontakt innenfor boligområdet etter boligområde.....	55
Vedlegg 4: Logitanalyse for hyppig deltakelse i obligatoriske beboerorganisasjoner etter boligområde.....	56
Vedlegg 5: Logitanalyse for medlemskap i frivillige beboerorganisasjoner etter boligområde.....	57
Tabell og figuroversikt:	58
Litteraturliste.....	59
Vedlegg - utskrifter fra logitanalysene.....	62

Sammendrag

Denne rapporten gjengir en toleddet empirisk analyse av omfanget av tre ulike former for samhandling mellom naboer i boligområder i bysamfunn.

Rapporten starter med en diskusjon av hva som er rimelig å forvente av kontakt og samhandling i boligområder i bymessige strøk ut fra forskning om endring, samhandling og communitybegrepet. På grunnlag av diskusjonen operasjonaliseres "integrasjon" i boligområdet som tre former for samhandling: vennsksapsrelasjoner innenfor boligområdet, deltakelse i formelle beboerorganisasjoner og uformell nabokontakt. De tre samhandlingsformene er hentet fra en inndeling av sosiale relasjoner i tre typer organisasjoner; primære-, spontane-, og konstruerte. Primære og spontane organisasjoner er basert på selvberende relasjoner, mens de konstruerte organisasjonene er initiert av en ekstern tredje part. Ut fra endringsteori er det grunn til å forvente at omfanget av primære og spontane organisasjonsformer innenfor boligområdet er svært begrenset. Det er mer åpent hva en kan forvente av oppslutning om konstruerte organisasjoner.

I analysens første del presenteres omfanget av de tre formene for samhandling. Variasjonene presenteres særskilt for fire ulike boligområder i bysamfunn og variasjonene tolkes ut fra særtrekk ved hvert område. Analysen viser at det er vesentlig mer omfattende naborelasjoner og vesentlig mer lokalbaserte vennskap i boligområdene i ytre by, enn i indre. Når det gjelder beboernes engasjement i lokale beboerorganisasjoner, følger variasjonene ikke samme ytre/indre bydimensjon.

Analysens andre del er en Multivariat analyse som identifiserer faktorer som påvirker omfanget av de tre samhandlingsformene. Som forklaringsvariabler er det gjort bruk av ulike individuelle karakteristika og forhold knyttet til husholdet:

Analysen antyder at flere individuelle karakteristika som tidligere er trukket fram som vesentlige for engasjement i bomiljøet, nå har endret betydning. Analysen gir lite belegg for å hevde at kvinner fortsatt er bærere av sosiale nettverk innenfor boligområdet.

Videre viser analysen at grupper som vanligvis ansees for å være lite integrert i andre deler av samfunnslivet, samhandler mindre innenfor boligområdet enn gjennomsnittet.

Dette gjelder både eldre, arbeidsledige, hjemmeværende (herunder også trygdede og pensjonister) og innvandrere. Lokale forhold spiller imidlertid inn og nyanserer bildet:

Arbeidsledighet kan øke sannsynligheten for å delta i vennskspsbasert samhandling innenfor boligområdet, dersom de arbeidsledige er kvinner og de bor i et område hvor det er mange arbeidsledige kvinner. Samme effekt kan det å være innvandrer ha, dersom vedkommende bor i områder hvor det er relativt mange innvandrere.

Når det gjelder trekk ved husholdet og bosituasjonen viser analysen negativ korrelasjon mellom høyhus og omfanget av de tre typene samhandling. Også botid, hvor lenge den enkelte har bodd i sin bolig, har betydning for omfanget av nabokontakt. Det kjennetegnet ved husholdet som slår sterkest ut er imidlertid om det er skolebarn i husholdet eller ei. Analysen viser også at spontan samhandling (uformell og uforpliktende nabokontakt) bidrar til å øke sannsynligheten for oppslutning om de konstruerte organisasjonene i området.

English summary

This report published by Norwegian building research institute gives an analysis of the extent of formal and informal social interactions between neighbours in urban residential areas.

In the introduction we discuss what is reasonable to expect regarding the amount of contact and participation within the residential area in urban housing areas. The degree of interaction in the residential areas is measured as three different forms of social relations: friendship within the residential area, informal neighbour contact and participation in formal inhabitant organisations. The concept of these three types of interactions derives from a classification of three types of organisations: the primary, the spontaneous and the constructed ones. Primary and spontaneous organisations are based on established relations whereas the constructed ones are initiated by an external party. Theories of social change make it plausible to expect that the extent of primary and spontaneous types of organisations is strictly limited in residential areas. It is more open what is to be expected as to participation in constructed organisations.

In the first part of the analysis we present the extent of the three forms of social interactions. The variations are particularly presented for four different urban residential areas, and the variations are interpreted from characteristics of each area. The analysis proves that there are extensively more neighbour relations and local based friendship in the outskirts of towns than in the town centres. As to inhabitant engagement in the organisations for local dwellers, the variations do not follow the same central/external town pattern.

The second part of the analysis is a multivariate analysis identifying factors that have an influence on the extent of the three forms of social interactions. As explanation variables we have made use of different individual characteristics linked to household situations: the analysis suggests that several individual characteristics previously focused on as essential for participating in the local community, now have an altered emphasis. The analysis gives less reason to maintain that women promote social network within a residential area. Furthermore the analysis proves that groups that usually are considered to be less integrated in other parts of the society (elderly, unemployed, immigrants a.o.) are also less engaged in the residential areas than the average. Local situations also have an impact and make a more complex picture: Being unemployed may increase the degree of social interaction within the housing areas if the unemployed are women and live in an area with many other unemployed women. Being immigrant may have the same effect, if the persons live in areas with relatively many immigrants.

When it comes to characteristics of households and the housing conditions, the analysis proves a negative correlation between living in high rise buildings and the extent of the three types of social interactions. Also the living period (how long the inhabitant has lived in the flat) has an impact on the amount of neighbour contact. However, the most significant feature is whether there are school children in the household or not.

The analysis proves in addition that neighbour contact contributes to increase the probability of participating in the constructed organisations in the residential area.

1. Studiet av sosiale relasjoner i boligområder i by

Innledning

Denne rapporten belyser omfanget av sosial kontakt mellom naboer i fire ulike urbane boligområder i Norge. Det pekes på variasjoner i omfanget av naborelasjoner både internt i områdene og mellom områdene. Et vesentlig anliggende i rapporten er å teste forklaringsevnen til forhold som ut fra et teoretisk resonnement skulle forklare en vesentlig del av forskjellene.

Rapporten er den første temarapporten innenfor programmet "Sammenliknende studier av norske bomiljøer". I samme serie er det publisert fire case-rapporter som presenterer de boligområdene som analysen bygger på. I tillegg er det publisert et eget teorinotat som presenterer tilnærmingen som programmet bygger på. Det er intensjonen at denne temarapporten skal etterfølges av andre temaanalyser.

Den grunnleggende problemstillingen som rapporten skal belyse er knyttet til omfang av ulike former for sosial samhandling mellom beboere i ulike norske boligområder, til hva det er rimelig å forvente av sosial kontakt og omgang mellom naboer i urbane boligområder:

- Hvor utbredt er det å ha uformelle og uforpliktende relasjonene til ens naboer i byområder?
- Hvor utbredt er det å ha vennsksapsrelasjoner innenfor det området en bor i?
- Hvordan er oppslutningen om mer formelle beboerorganisasjoner?
- I hvilken grad kan forskjeller i kontakt og deltakelse i lokale organisasjoner forklares av forskjeller ved selve området og i hvilken grad kan forskjellene forklares av individuelle forskjeller og kjennetegn ved husholdet?
- Er det de samme faktorene som forklarer oppslutning om de ulike typene organisasjoner, de ulike formene for samhandling?

Den første delen i rapporten plasserer studiet i den sammenhengen det hører hjemme, som en videreføring av fire case analyser som belyser mange sider ved hvert boligområde. Her presenteres kjennetegn ved de fire områdene. I kapittel 2 drøftes ulike former for sosial kontakt og samhandling innenfor boligområder. Her trekkes noen linjer til endringsteori og konsekvenser for forståelse av samhandling i bysamfunn. Det tas det til orde for en differensiert forståelse og flerleddet operasjonalisering når lokal samhandling i boligområder i by skal studeres.

I kapittel 3 presenteres omfanget på de tre formene for kontakt og fellesskap som det er valgt å fokusere på i denne studien. I kapittel 4 presenteres et sett med multivariate analyser som forsøker å identifiserer faktorer som kan forklare variasjonene i omfanget av de tre formene for samhandling. I et siste, oppsummerende kapittel drøftes i hvilken grad myndighetene og det offentlige kan påvirke omfanget av de tre samhandlingsformene, gjennom befolknings sammensetning, utbyggingsform eller ved ulike kontaktfremmende tiltak.

Kort om bakgrunnen for studien

Denne studien kan betraktes som en situasjonsbeskrivelse om tilstanden på et felt som har vært gjenstand for systematisk forbedringsinnsats fra flere departement gjennom mange år. Den politiske satsingen på bo- og nærmiljø startet i Norge for 10-15 år siden og er intensivert på 90-tallet.¹ Bakgrunnen for at det offentlige velger å satse på nærmiljøtiltak er grunnet i en forestilling om at bomiljøet er en egnet arena for forebyggende virksomhet. Gjennom å styrke sosiale nettverk mellom beboere, tenker en å forebygge ensomhet og isolasjon. Gjennom å legge tilrette for aktivitets- og utfoldelsesmuligheter for barn og ungdom, tenker en å forebygge kriminalitet. Gjennom gode uteområder som innbyr til lek og mosjonsaktiviteter, tenker en å forebygge uhelse o.l.

I de offentlige målsettingene for politikken pekes det på betydningen av å skape nærmiljøer med deltaking og samhandling mellom ulike grupper, for å styrke samfunnets generelle sosiale integrasjon. I 1992 satset tre ulike norske departementer rundt 140 millioner kroner på forsøks- og utviklingsarbeid i lokalsamfunn (Søholt 1993). Summene for 1993, 1994 og 1995 er omtrentlig det samme. Forsøks- og utviklingsarbeidet bygger på en erkjennelse om behovet for nytenkning av samfunnets håndtering av sosiale problemer, isolasjon og fremmedgjøring og at offentlige ansatte har begrenset mulighet til å løse denne type problemer. I forsøks- og utviklingsprosjektene arbeides det for å mobilisere og engasjere det sivile samfunnet til deltakelse i og ansvar for det sosiale fellesskapet innenfor et geografisk avgrenset område. Størrelsen på forsøksområdene varierer fra noen hundre husstander til et par tusen.

Erfaringene fra utviklingsarbeidet i Norge er i hovedsak positive. Prosjektene beretter om god oppslutning fra beboerne og økt evne til å løse lokale sosiale miljøproblemer. Disse erfaringene er imidlertid bare i begrenset omfang forskningsmessig dokumentert. Norge har kommet langt mht. å prøve ut nye løsninger for på mobilisere innbyggerne i områdene til engasjement og deltakelse for å løse egne utfordringer i miljøet. Det er generelt mye kunnskap om arbeidsmetodene i slike lokalt forankrede forbedringsprosesser. Det er imidlertid fortsatt mange uavklarte spørsmål omkring omfang og innhold i beboerfellesskap i 90-årenes boligområder. Vi støtter oss hovedsakelig på 10-15 år gammel forskning om sosiale nettverk i boligområder² og antropologisk forskning om identitet og nabolag³. Nabokontakt fokuseres også med jevne mellomrom i nasjonale surveyundersøkelser.

¹ Det siktes her til offentlig politikk som gir seg utslag i ulike forsøksprogrammer og til dokumenter som presenterer ideologi og hensikten bak programmene, som Stortingsmelding nr. 29 (1992-1993) "Om nærmiljøpolitikk", Miljøverndepartementet, Stortingsmelding nr. 37 (1992-1993) "Utfordringer i helsefremmende og forebyggende arbeid" og nr. 16 "Lat ikke graset gro att mellom grannar - om videreføring av arbeidet med frivillighetssentraler" Sosial- og helsedepartementet, samt regjeringens handlingsplan om trygghetsskapende arbeid "Trygghet og nærhet i hverdagen" (Finansdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Justisdepartementet, Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet, Miljøverndepartementet og Sosial- og helsedepartementet) Udatert, kom i 1993.

² Den mest omfattende norske studien av nettverk i boligområder finner vi i Schielfloe: *Nærmiljø i by* fra 1985.

³ En forsker som tidlig fokuserte på identitetsforvaltning i boligområder og nabokontaktens betydning er Inger Haugen Altern, bl.a. i artikkelen *Om forvaltning av utligningsmuligheter* i 1978. Senere har antropologen Marianne Gullestad gjort flere studier av nabokontakt og dagligliv i ulike kulturelle miljøer i Norge. For referanser, se vedlegg.

I 1993 fikk Byggforsk i oppdrag fra Den Norske Stats Husbank (Husbanken) å utvikle et sett med studier som kunne belyse situasjonen i norske boligområder mht. kontakt og fellesskap mellom beboerne. Studien skulle strekke seg over flere år, og først starte med studier av boligområder i bysamfunn.

Studiene ble lagt opp som en serie case-studier. Hensikten var å få en flerleddet tilnærming til hvert av studieområdene og på den måten få fram en helhetlig forståelse av bomiljøet med de mange momenter som virker inn på det sosiale livet der. I dette ligger at undersøkelsene er lagt opp med en metodisk framgangsmåte som både får fram spesielle særegenheter ved ulike typer bomiljøer og som gir rom for generalisering. Vi valgte et opplegg med komparative case-studier. Casene velges ut slik at det er mulig å foreta parvis sammenlikning. I utgangspunktet skal det velges ut åtte ulike bomiljøer. Fire av dem er valgt ut for å belyse byproblematikk. Det er valgt ut to forstadsområder til Norges to største byer (Oslo og Bergen) med samme type bebyggelse og en del andre fellestrekk ved utformingen av området, (bebyggelse fra 70-tallet, en vesentlig andel av boligene utformet som massive høyblokker, men også med innslag av lavblokker og rekkehus/småhus, organisert som borettslag o.l.). Det var også et viktig kriterium at kommunen hadde arbeidet systematisk med å få i stand tiltak for å styrke det sosiale fellesskapet mellom beboerne. Områdene har imidlertid også en rekke ulike trekk, som lokalisering i betydning av avstand til sentrum av byen og hvor lett avgrensbart og enhetlig området er. Det er også forskjell i avstand til omkringliggende boligområder, i leilighetenes prisnivå, i andel innvandrere.

De to drabantby-områdene utgjør ett par. Det andre "by-paret" består av boligområder i sentrum av to av Norges største byer. Disse boligområdene har noen framtrepende fellestrekk: områdene ligger i gangavstand fra sentrum, de er bebygde med typisk bybebyggelse i kvartalstruktur og har sterke innslag av byfornyeede kvartaler. Hovedforskjellen mellom områdene er at Oslo-området har en stor andel beboere med fremmedkulturell bakgrunn⁴ og en forslummingstrussel som synes å være konstant. I Bergen er sentrumsområdet i hovedsak bebodd av personer med norsk bakgrunn. Området består av mindre bygårder og tett småhusbebyggelse. Selv om avstanden til sentrum er kort her, er det også kort avstand til heiene bak byen og sjøen/havnen. Oslo-området er omkranset av store trafikkårer og selv om avstanden til sjøen/havnen ikke er stor her heller, er den lite tilgjengelig. Drabantbyområdene har 4-5000 innbyggere og byområdene har 3-4000 innbyggere.

Alle casene skal belyses med tre typer data; kvalitativ informasjon fra nøkkelinformanter om områdets miljøutfordringer og den offentlige politikken som har vært ført overfor området. Det skal foretas registreringer av de fysiske omgivelsene, foreninger og tjenester i området og surveyundersøkelse til et representativt utvalg beboere (delvis via postenquete, delvis gjennom oppsøkende intervjuer). Utvalgsmessige og metodiske aspekter er beskrevet nærmere i egne rapporter fra hvert av de fire by-casene.⁵

⁴Som "fremmedkulturelle" regnes beboere (voksne i husstanden) som er oppvokst i Afrika, Asia eller Latin- og Søramerika. Det gjøres dermed bruk av det Statistisk Sentralbyrå definerer som forstegenasjonsinnvandrere fra fjernkulturelle land.

⁵ Se: Nordahl 1996: Nabokontakt og deltagelse i indre by, rapport fra et boligområde i Gamle Oslo, Nordahl 1996: Nabokontakt og deltagelse i et sammensatt boligområde. Rapport fra et område i ytre Oslo Ås 1996: Å bo i Loddefjord. Rapport om et bomiljø

2. Om å måle sosial integrasjon i bymessige boligområder

Fokus i denne rapporten er omfanget av ulike former for samhandling mellom beboere i fire boligområder i bystrøk. Samhandling mellom beboere er tema både forvaltningen og forskningsverdenen har beskjeftiget seg med, men ut fra ulike ståsted og hensikter. Det er fra forvaltningen, på den ene siden, uttrykt en bekymring over at sosiale bånd mellom naboer ser ut til å minske i omfang. På den andre siden ser det offentlige at uformelle bånd mellom naboer og engasjement og ansvarlighet ovenfor medbeboere er av stor betydning for samfunnet. Det er dette som ligger bak den offentlige satsingen på å styrke sosial kontakt og sosiale fellesskap mellom beboere.

Det kan imidlertid synes paradoksalt at byråkrater og forskere leser sosiale enheter inn i boligområder. De moderne boligområdene er enheter som er mer eller mindre løsrevet fra det geografiske områdets historiske betydning og hvor den enkelte beboer i større eller mindre grad er løsrevet fra den sosiale enhet som slektskapet utgjør. Boligområdene er langt sterkere påvirket av en altomfattende samfunnsmessig utvikling enn forfedrenes levesett. Når en likevel så lett tenker at områdene utgjør en sosial enhet, kan det da være at vi overfører erfaringer om noe som er byråkratiske og forvaltningsmessige praktiske enheter til forstillinger om sosiale og mellommenneskelige enheter?

Mye bomiljøforskning er kritisert for at de anlegger et ideologisk perspektiv hvor forestillinger om tradisjonelle lokalsamfunn er idealer som de moderne bomiljøer sees i relieff til. Det moderne blir det oppløste, fragmenterte og derved også det farlige og sykdomsfremkallende. I et slikt perspektiv blir bomiljøstudier ofte en søken etter relasjoner som kan likne de tradisjonelle lokalsamfunnenes sosiale bånd, noe som kan veie opp for "den truende urbane konteksten" utenfor bomiljøene (Schieffloe 1985). Denne søken etter det tradisjonelle lokalsamfunnets tette bånd gjør i følge Schiefloe at forskeren ikke vektlegger betydningen av de mange sosiale bånd beboerne har utenfor boligområdet. Det kan også lett føre til at forskere overser betydningen av de løse båndene som tross alt finnes mellom beboerne i boligområdet.

Også med ståsted i hverdagslivet er det vanskelig å se at boligområdet skal være noen logisk arena for omfattende og permanente sosiale fellesskap. Det moderne samfunnet preges av en tendens til differensiering og oppsplitting av hverdagen. Menneskets sivilisfære består av mange ulike typer fellesskap, knyttet til familie og slekt, til yrkessituasjonen og til andre spesifikke interessebaserte fellesskap. Fellesskap innenfor det territorielt avgrensede området som boligområdet utgjør, er bare ett av mange. Det politiske arbeidet med å satse på det territoriale baserte fellesskapet i boligområdene, må sees i sammenheng med modernisme-kritikken. Her tas det til orde for å gjenreise det sivile samfunn og for å myndiggjøre innbyggerne og for å styrke de territoriale fellesskapene.

Spørsmålet blir hvilke typer fellesskap det er rimelig å forvente kan utvikles i boligområder, og om det er forskjeller i omfang og innhold i sosiale fellesskap på ulike bosteder.

Sosial integrasjon - ulike samhandlingsformer i moderne boligområder

I studiet av fellesskap i boligområder er sosial organisering et nøkkelbegrep for å belyse samhandlingen mellom beboerne. Ved å være knyttet til ulike typer sosiale organisasjoner, formelle og uformelle, integreres den enkelte i ulike fellesskap. Integrasjon brukes i sosiologien både om en type samkvem mellom samfunnsdeltakere som gjør dem til deler av ett hele, og om selve tilstanden av helhet i et bestemt samfunn. Ettersom denne tilstanden er omfattende eller mangelfull, tales det om høyere eller lavere grad av integrasjon. I studier av bomiljøer kan sosial integrasjon brukes om den enkelte beboers grad av tilhørighet til en eller flere sosiale grupperinger i området. Denne delen av integrasjonsbegrepet knyttes til inn-grupper og ut-grupper, til primærgrupper, sekundærgrupper og referansegrupper, og andre sosiologiske skiller som formell/uformell organisasjon, åpne og lukkede systemer o.l.

Ulike sosiale organisasjoner gir ulike relasjoner

Det er påkrevet å differensiere mellom ulike typer sosiale organisasjoner og ulike kategorier for samhandling, når en skal studere integrasjon. En tilnærming til dette skille finnes hos Coleman (Bourdieu and Coleman 1991). Han skiller mellom to hovedkategorier av sosial organisering, "primære og spontane organisasjoner" og "konstruerte organisasjoner". Den første kategorien er både de opprinnelige og basale relasjoner, mangesidige og preget av følelsesmessig nærhet og kontinuitet, som familiære relasjoner, også nære venner og andre relasjoner som medfører sterk følelsesmessig engasjement (som klaner, etniske eller religiøse grupper o.l.). Kategorien rommer også spontane relasjoner som knyttes løpende mellom aktører som ser det hensiktsmessig der og da. Coleman peker på at de primære relasjonene stadig suppleres av spontane, mer individuelt valgte relasjoner.

Motstykket til både de primære og de spontane relasjonstypene, er konstruerte relasjoner. Dette er samhandlingsformer som er intensjonelt bygd opp for et smalt spekter av formål. Denne organisasjonstypen atskiller seg fra de primære og de spontane først og fremst ved at relasjonene mellom partene må initieres av en tredjepart. Relasjonene er ikke selv bærende, men uløselig knyttet til en utenforstående initiering, til et formål ol. Mens både primære og spontane organisasjonstyper **vokser** av seg selv, må de konstruerte organisasjonene **bygges** intensjonelt og initiert av en ekstern part.

Utvikling fra selv bærende relasjoner til eksternt initierte?

Coleman knytter en historisk utvikling til sine organisasjonstyper. Han mener generelt at organisasjonstyper basert på selv bærende relasjoner, både de primære og de

spontane organisasjonene, forsvinner på bekostning av konstruerte organisasjoner og relasjoner som er initiert av en ekstern part. Dette synet får støtte av flere andre endringsteoretikere, blant annet Calhoun (Calhoun 1991). Han mener bl.a. at både ansikt-til-ansikt relasjoner og personlige relasjoner er i ferd med å forsvinne. Tilbake står vi med "tertiary relations" som er personifiserte men aldri ansikt-til-ansikt relasjoner (som våre relasjoner til politikere, til konger og til filmstjerner), og "quaternary relations" som er relasjoner der minst en av partene ikke vet om relasjonen (eksempelvis situasjonen ved telefonavlytting).

Basal tilhørighet er ikke geografisk bundet

Calhoun trekker også fram begrepet "imaginated community". Dette er en type fellesskap en tenker seg inn i, et fellesskap som ikke har noen avgrenset geografisk ramme, muliggjort av massemedia og moderne teknologi. Fellesskapet har mange av referansegruppens trekk når det gjelder betydning for den enkelte. Calhoun mener denne typen fellesskap vil få en stadig større betydning for framtidens individer. Også fra annet hold pekes det på at communitybegrepet bør gis nytt innhold. Albrow (Albrow m. fl. 1994) peker på at globaliseringen i verden gjør det nærmest meningsløst å bruke communitybegrepet som betegnelse på sosial samhandling og sosiale relasjoner innenfor geografisk avgrensede områder. Globaliseringsprosesser gjør at individuell tilhørighet går på tvers av boligområder og landegrenser. Han mener communitybegrepet må forstås ut fra den historiske konteksten det ble utviklet innenfor og gis nytt innhold når det anvendes for å betegne dagens fenomener. Hans anliggende er å framheve begrepet som vesentlig for tilhørighet til fellesskap, men at disse ikke er geografisk forankret.

Denne rapporten ser på samhandlingsformer, relasjonstyper og organisasjonstyper innenfor et territorielt avgrenset område. Bysamfunnets høye mobilitet gjør det irrelevant å forvente at de tradisjonelle primære relasjonene (som storfamilien) gjenfinnes innefor boligområdet. Både Calhoun og Albrows presisering av communitybegrepets manglende territoriale binding gjør det også urealistisk å forvente sterk tilhørighet til boligområde, verken som sted eller som sosialt fellesskap.

Forskning med utgangspunkt i familie og bolig peker på at primære relasjoner likevel spiller en vesentlig rolle, og at mange tilstreber geografisk nærhet

Den type endringsteorier som Coleman og Calhoun står for er imidlertid kritisert, blant annet av familie- og slektsforskere. Det pekes her på at det ikke er noen tendens til at familie og slekt spiller en mindre rolle for den enkelte. Tvert imot så lever vi lenger og har flere slektsrelasjoner, som følge av nye og "sammenvevde" familier (mine, dine og våre barn). Det er også mye som tyder på at en stor andel barn velger å bosette seg nær familien. Når familieforskningstradisjonen kan påvise at slektsrelasjoner ikke har mistet sin betydning, er det relevant å spørre om dette uttrykker en generell tendens til å vektlegge nære relasjoner og bygge primærorganisasjoner som løper parallelt med utviklingstendensene Calhoun er opptatt av?

Wikstrøms studie av hjemmets betydning støtter et slikt perspektiv. Han viser at ikke bare boligen, men også naboer og boligområdet som sådan, har stor betydning for svært mange beboere (Wikstrøm 1994). Også forskning som har nabokontakt som direkte fokus peker på at både hjemmet, naboer og nabolag er av stor betydning for beboerne, selv om det ikke nødvendigvis innebærer omfattende samhandling.

Nabokontakt i bymessige boligområder; fremmedhet og distanse på det personlige plan med islett av felles interesser knyttet til utviklingen av boligområdet?

I forskning om nabokontakt legges det vekt på at forvaltning av utilgjengelighet er et like sentralt trekk ved naborelasjonene som etablering av relasjoner og samhandling. I høyt urbaniserte områder er den kunnskapen naboer har om hverandre relativt begrenset. Naboer må basere seg på antakelser og annen hånds opplysninger (Young og Wilmot 1957 referert i Ytrehus 1993⁶). Manglende kunnskap om hverandre, manglende mulighet til å skaffe slik kunnskap og kulturelt mangfold gjør at naboer ofte betraktes som forskjellige fra en selv, tilhørende en noe annen kultur, en noe annen livsstil. Altern Haugen peker på at tendensen til å distansere seg fra naboen må forstås ut fra et ønske om ikke å behandle personer en opplever som forskjellige fra seg selv som like. Det er ikke slik at mange ønsker sterk og omfattende kontakt med naboene, men ikke makter å etablere slik kontakt, av ulike grunner. Mange ønsker en reservert kontaktform.

Et vesentlig aspekt i denne sammenheng er variasjon i relasjonene som utspiller seg innenfor ulike deler av boligområdet. Søren Olsson (1991) oppretter et skille mellom det lille nabolaget som innbefatter de nærmeste omgivelsene, som oppgangen, tunet o.l. Det "store nabolaget" er området som helhet, veien til butikker og senter, skoler o.l. Olsson bruker inndelingen for å synliggjøre de ulike sosiale sfærene som områdene representerer. Antropologenes fokusering på utilgjengelighet og sosial avgrensning som viktige aspekter i nabokontakten må knyttes særlig til "det lille" nabolaget. Det er først og fremst her at muligheten for å måtte forholde seg til uønsket kontakt er en realistisk problemstilling. De sosiale relasjonene som knyttes på andre arenaer utenfor det nære nabolaget, men fortsatt innenfor boligområdet, har større grad av valgfrihet og mer interessebasert grunnlag. Denne type kontakt er mer selektiv selv om det vil variere med hvilken anledning kontakten er knyttet til. Både skole og barnehage er arenaer som forutsetter et minimum av involvering fra de voksnes side. Det åpner imidlertid for sterkere grad av involvering dersom det er interesse for det.

Selv om de enkelte relasjonene kan være lite betydningsfulle i seg selv, kan det å ha mange slike "mindre betydningsfulle relasjoner" være en viktig ressurs for den enkelte. Granovetter (1973) viser bl.a. at de svake båndene som kjennetegner løsere bekjentskapspregede relasjoner kan tjene som forbindelseslinjer mellom grupper med sterke interne bånd. De svake båndene kan bringe en i kontakt med grupper en ikke vanligvis omgås. Svake bånd har også en betydning ved at de gir informasjon, om naboer og om forhold i nærmiljøet. De er med andre ord av betydning for den enkeltes

⁶Som et ledd i forarbeidet for studiene ble det utarbeidet flere arbeidsnotat som fokuserte på ulike aspekt ved bomiljø i bysamfunn. Siri Ytrehus har laget et notat som gir en oversikt over litteratur om nabolagsrelasjoner.

orientering om sosiale forhold i boligområdet og om tiltak og tilbud av ulike slag. Dette tilsier at løse bånd generelt, også innefor boligområdet, kan vurderes som tjenlige.

Urbane boligområder er tette og den enkelte har begrensede arealer til egen disposisjon. I sentrumsområder vil det i tillegg være konkurranse om fellesarealer hvor andre grupper enn beboerne er involvert. Både næringsliv og bybrukere som ikke bor i området vil ha interesser i det. Beboernes interesser ovenfor sitt boligområde vil mao. kunne møte sterke motinteresser. Dette aktualiserer tjeneligheten av å finne og forfølge fellesinteresser beboerne imellom.

På bakgrunn av gjennomgangen kan spørsmålet om hva som er rimelig å forvente av sosiale fellesskap og samhandling innenfor et boligområde kan nyanseres og suppleres:

Ut fra endringsteoretisk perspektiv og forskning om sosiale prosesser knyttet til etablering av sosiale relasjoner mellom naboer, er det grunn til å anta at jo mer urbane boligområder er, jo mindre har de både av primære relasjoner og spontane relasjoner. Det er derimot mer åpent om omfanget av konstruerte relasjoner øker eller reduseres i bymessige boligområder.

Sosial integrasjon målt ved primære, spontane og konstruerte organisasjoner

Det er gjort bruk av et differensiert mål på sosial integrasjon i bymessige boligområder. De nære relasjonene er viktige, men siden det er pekt på at deres lokale forankring er begrenset, må dette målet suppleres. Det opereres derfor med ytterligere to mål, ett som fanger opp tilknytning til spontane organisasjoner og ett knyttet til konstruerte organisasjoner.

Det framgår av dette at det er sosial integrasjon målt gjennom **adferd** som er rapportens tema. En kan godt tenke seg at integrasjon i boligområdet måles gjennom holdningsspørsmål, gjennom personens opplevelse av tilhørighet til området og nabolag. I denne rapporten trekkes holdningsaspektet bare tidvis inn, som kommentar til variasjoner i omfanget av ulike typer adferd.

Atferden er registrert gjennom respondentenes egen rapportering av relasjoner, kontakthypighet og deltakelse (For nærmere redegjørelse om framgangsmåte og vurdering av validitet og reliabilitet se Nordahl 1996 a og b og Ås 1996 a og b).

Primære relasjoner måles som vennerelasjoner

Analysen skal belyse omfanget av tettere, vennskapspregede relasjoner til naboer eller andre som bor i samme område. Vennerelasjoner innenfor boligområdet kan enten være etablert før innflytting, og tom. være en grunn til at en valgte akkurat det bostedet. Vennerelasjonene kan også utvikles etter innflytting, ved at en gjennom deltakelse i aktiviteter eller på andre måter kommer i kontakt med personer en liker og etter hvert utvikler vennskapsrelasjoner til. Ut fra gjennomgangen ovenfor er det liten grunn til å forvente omfattende vennerelasjoner inne for et boligområde. Selv om slektsrelasjoner inngår som en viktig del av en persons primære relasjoner, tar denne rapporten ikke opp betydningen av eventuelle nærboende slektninger. Det er her valgt å se på omfanget av tette og nære **valgte** relasjoner.

Spontane relasjoner måles som naborelasjoner

I gjennomgangen er naborelasjoner sett som kvalitativt annerledes enn vennerelasjoner, selv om enkelte også vil ha vennerelasjoner til naboer. Naborelasjoner varierer i grad av nærhet og forpliktelse, fra hilsing til forpliktende avtaler eller besøk hos hverandre. I analysen opererer vi med to ulike typer nabokontakter. Det ene måler omfanget av en type sosialitet med naboer som knyttes til boligene, til småsnakking i oppgangen, hjelp med små tjenester o.l., en type nabokontakt som primært er knyttet til gjensidige roller som naboer. Det andre målet omfatter en form for nabokontakt som er mere personifisert. Det omfatter avtaler naboer imellom som innebærer at en overskrider naborollene og inngår i andre roller sammen, f.eks. at to naboer sammen går på kino, at nabofamilier avtaler å gå tur sammen o.l.

Calhouns betraktninger om at personlige relasjoner er svinnende i det moderne samfunnet og gir grunn til å forvente at en form for nabokontakt som primært er knyttet til rollen som nabo og nærboende, er mer utbredt i de fire urbane boligområdene enn en nabokontakt som omfatter avtaler og samhandling på arenaer utenfor nabolaget.

Konstruerte organisasjoner måles som deltakelse i beboerorganisasjoner

Det tredje aspektet ved integrasjon i nabolaget er knyttet til deltakelse i ulike beboerorganisasjoner. Det opereres her med et toleddet mål som viser omfanget av beboere med et visst engasjement ovenfor utviklingen av bygget en bor i og engasjement knyttet til det sosiale miljøet i boligområdet. Denne todelingen er nødvendiggjort av områdenes ulike organisatoriske struktur, noe som igjen avspeiler ulike eierstrukturen i de fire boligområdene.

Det å engasjere seg i området, enten det er beboerorganisasjoner eller i andre lokale aktiviteter/foreninger, er en interessestyrt form for samhandling med andre medbeboere. Samhandlingen skjer på basis av en felles interesse for områdets utvikling. Ikke sjelden vil et engasjement være rettet mot situasjoner som oppfattes som truende av beboerne i

området, enten det er trusler utenfra som eksempelvis planer om nye bygg i området, eller det er utfordringer i tilknytning til miljøet i gården eller i området som helhet.

De tre målene betegner ulike aspekter ved samhandling innenfor et boligområde. Samhandling skjer innenfor ulike rammer og har ulik betydning for den enkelte. I analysen presenteres omfanget av de tre aspektene ved lokal sosial integrasjon, og variasjoner på tvers av områdene drøftes. Det er også av interesse å se hvilke faktorer som kan forklare variasjonene. Analysen er lagt opp slik at variasjonene både relateres til forskjeller ved områdene og til strukturelle forskjeller på tvers av områdene som karakteristika ved bosituasjon og husholdene/individene.

Noen karakteristika som kan påvirke omfanget av sosial integrasjon i boligområder

I det neste avsnittet presenteres forhold som forventes å ha betydning for variasjonen i omfanget av de tre relasjons- eller organisasjonstypene. De tre første momentene kan betraktes som kjennetegn ved husholdets situasjon, de fem neste som individuelle karakteristika ved den voksne beboeren som er intervjuet.

Boligtype

Også innenfor boligområder i bymessige strøk er det store variasjoner i utformingen av boligene. Deler av studieområdene er bebygd i liten målestokk, med tett rekkehusbebyggelse eller t.o.m. småhus. Dette gir husholdet egen inngang og en privat liten hage, og på mange måter et preg av landlighet i en urban kontekst. Andre deler av studieområdene er bebygd med frittliggende blokker i ulik høyde. Disse finnes først og fremst i ytre byområder, men også i sentrumsområdet i Oslo. Sentrumsområdene er ellers bygd med bygårder i kvartalstruktur. Målestokken varierer fra nye bygårder i seks-syv etasjer til tregårdene i Bergen sentrum i to etasjer. Både de frittliggende blokkene og bygårdene har grøntarealer som disponeres av beboerne i fellesskap. Størrelsen på arealene varierer sterkt, fra en liten bakgård til stor gressletter.

I de store byggene vil det være svært mange beboere som sokner til oppgangen og trappehuset, og muligheten for å gjenkjenne den enkelte medbeboer er langt mindre enn i bygg i mindre dimensjoner. Det er grunn til å tro at dette vil påvirke omfanget av nabokontakt og trolig også vennekontakt. Argumenter for dette finner vi i antropologisk innrettede studier av naborelasjoner. I disse studiene pekes det på at det blant nordmenn er et sterkt ideal om et fredelig liv på landet. Dette lever også blant husholdninger i høyurbaniserte områder. Tendensen til å skjerme den private sfæren er derfor ikke mindre framtredd blant beboere i bymessige strøk (Gullestad 1992). Et element i vår kultur er idealet om uavhengighet. Vi har behov for autonomi og kontroll over egen bosituasjon (Altern 1978 og Clark 1969). Jo tettere en bor, jo mer berøres en av sine medbeboeres virksomheter, og jo viktigere blir det å opprettholde distanse til andre. Ut fra dette er det rimelig anta at jo tettere en bor, jo sterkere er trangen til å skjerme seg og ha distanse til sine naboer.

I analysen opereres det med en hypotese om at
- høyblokker (6 etasjer eller mer) er negativt korrelert med omfanget av nærhetsbestemt nabokontakt.

Det er noe mer åpent hvilke sammenhenger som det er rimelig å anta at finnes mellom høyblokker (store boenheter) og omfanget av vennsksrelasjoner innenfor boligområdet og deltakelse i beboerorganisasjoner. Det opereres dermed med følgende hypotese:

- det er ingen signifikant korrelasjon mellom høyblokker og omfanget av vennekontakt og deltakelse i beboerorganisasjoner.

Botid

Generelt er naborelasjoner relativt kontinuerlige, sammenliknet med andre løse, ikke slektsbaserte relasjoner. For mange opprettholdes naborelasjonene over et langt tidsrom. En studie av flyttepreferanser viser at husholdningene ser sine valg av bosted som mer varige enn f.eks. en yrkessituasjon, og velger bosted som gjør dem istand til å operere på flere arbeidsmarkeder (Ås 1991). Det tar tid å utvikle sterke sosiale relasjoner. Det er en utbredt antakelse at lang botid øker sannsynligheten for å knytte bekjentskap, og eventuelt utvikle vennskap med andre beboere. Det er imidlertid usikkert hvilken betydning botid har i urbane boligområdet. Byboeren har god mulighet til opprettholde kontakt med venner og bekjente som ikke bor geografisk nært, og er kanskje av den grunn mindre i interessert i å knytte kontakter i nabolaget. I tillegg er mobiliteten i urbane boligområder generelt stor. Dette har den konsekvens at selv om intervjupersoner har lang botid, kan stabilitetene i deres nærområde være lav. Når naboer flytter brytes relasjonen. Selv om lang botid generelt antas å være vesentlig for omfanget av sosial integrasjon i boligområder, er det mer usikkert hvor betydningsfull denne faktoren er i urbane boligområder.

Husholdningstype

Det er også aktuelt å se etter hvilke lokale sosiale bånd husholdninger i ulike livsfaser har. Det vil trolig være store variasjoner mellom barnefamilier og enslige voksne i omfang og type lokale sosiale bånd. Erfaringer fra forsøksarbeid i nærmiljøet tyder på at boligområder med mange barnefamilier har mange åpne lokale fellesskap, mens områder dominert av eldre, og gjerne eldre med lang botid, har grupper av beboere med relativt tette sosiale nettverk, ofte også relativt lukket (Nordahl 1995).

Å ha barn, særlig skolebarn, i husholdet er en faktor som bidrar til å knytte husholdningen til områdets sosiale institusjoner, både til det som Coleman betegnet som konstruerte organisasjoner i boligområdet og til de mer spontane organisasjonene. Gjennom møte med lokale, sosiale institusjoner møter en andre foreldre i samme situasjon. Barn knytter sine vennskap til de som bor nær og dette er igjen et mulig grunnlag for at foreldrene knyttes til hverandre. Antropologiens innsikt i dynamikken omkring etableringen av naborelasjoner tilsier at barn i husholdet er et forhold som øker

samhandling med naboer. Gjennom barna får foreldrene økt kjennskap til foreldrene til nærboende venner av barna og har et større grunnlag for å skaffes seg informasjon om dem.

I analysen opereres det med en hypotese om at det å ha skolebarn i husholdet korrelerer positivt med omfanget av nabokontakt, med omfanget av vennsapsrelasjoner innenfor boligområdet og med deltakelse i beboerorganisasjoner.

Kjønn

Også andelen av beboere som er yrkesaktive vil kunne ha betydning for den sosiale integrasjonen mellom beboerne. Bomiljøforskning fra tidlig på 70-tallet viser at det først og fremst er hjemmeværende kvinner som danner lokale sosiale fellesskap (Bull, Hansen og Haug 1971). På 90-tallet er en vesentlig del av kvinnene yrkesaktive. Det vil imidlertid være store forskjeller i andelen yrkesaktive i ulike boligområder. Det gjelder i dag både kvinner og menn. Analysen skal fokusere nærmere på hvorvidt kvinnene fortsatt er bærere av de lokale relasjonene.

Yrkesaktivitet og arbeidsledighet

Yrkesaktive legger sterke bindinger på den enkeltes tidsbruk. Når flere har store deler av sin våkne tid bundet opp i arbeid, som oftest utenfor boligområdet, er muligheten til å bruke tid på naborelasjoner mindre. Er det slik at beboere som ikke er yrkesaktive, som er trygdete/pensjonerte eller hjemmeværende, har flere sosiale relasjoner innenfor boligområdet? Eller er det slik at beboere som ikke er integrert i storsamfunnet gjennom arbeid t, også står utenfor de lokale beboerfellesskapene og organisasjonene? I forbindelse med diskusjoner om arbeidsledighetens konsekvenser har det vært reist spørsmål om arbeidsledige er ressurs eller problem for boligområdene og om boligområdene kan være en alternativ arena for integrasjon for personer som er marginalisert i andre deler av samfunnslivet. I studien er det relevant å reise spørsmål om beboere som står utenfor arbeidslivet er mer eller mindre integrert i området enn yrkesaktive beboere.

Alder

Beboerens alder kan også ha betydning for omfanget av sosiale relasjoner innefor boligområdet. Alder vil kunne sammenfalle med enkelte andre forklaringsfaktorer, som skolebarn i husholdet, yrkesaktivitet og tildels også botid. I analysen vil alder likevel bli behandlet som selvstendig forklaringsfaktor. Bakgrunnen for dette er at forskning tidligere har konkludert med at lokale relasjoner er særlig vesentlig for de delene av beboerne som er lite mobile, da vanligvis eldre og barn. Det er interessant å se om dette stemmer også i urbane boligområder hvor det er enkelt å opprettholde et geografisk spredt kontaktnett.

Innvandrerbakgrunn

Enkelte boligområder i urbane strøk, særlig i Oslo, er preget av kulturelt mangfold. Nyere forskning viser at en del innvandregrupper har svært liten kontakt med nordmenn (Hagen 1995). Det er av stor interesse å se omfanget av sosiale relasjoner mellom beboerne i områder som har høy innvandrerandel. Det er grunn til å tro at omfanget av lokale sosiale relasjoner ikke bare henger sammen med den enkelte innvandrers preferanser og ambisjoner mht. nabokontakt, men også med kjennetegn ved selve boligområdet og de øvrige beboerne. Det er derfor av interesse å se om innvandrere i typiske norske områder har samme kjennetegn mht. integrasjon som innvandrere i typiske områder.

Utdanning

Ut fra forskning om sammenhengen mellom sosial klasse og organisasjonsdeltakelse, er det grunn til å anta at klassebakgrunn har betydning særlig for det aspektet ved integrasjon om er knyttet til deltakelse i beboerorganisasjoner. Martiniussen (1973) har laget en analyse av hvilke egenskaper som kreves for deltakelse i interesseorganisering:

- tid og en viss økonomi
- intellektuelle forutsetninger som kunnskap og innsikt
- en må ha en viss grad av stabilitet og sosial forankring
- en må ha et grunnlag for motivasjon: oppmerksomhet og selvtillit.

Med det eksisterende datasettet er det ikke mulig å vurdere betydningen av alle fire faktorene for deltakelse i beboerorganisasjoner. I analysen vurderes det hvordan utdanningsnivået påvirker omfanget av de tre ulike målene for integrasjon.

Andre forhold

I tillegg til disse individuelle og husholdningstilknyttede karakteristika, vil et såvidt sammensatt fenomen som integrasjon i boligområdet også være bestemt av andre faktorer som denne analysen ikke korrigerer for. To faktorer bør trekkes fram i denne sammenheng:

- Sympati og antipati for naboene. Trekk ved naboene vil også være avgjørende for hvorvidt en stiller seg åpen for kontakt og samhandling, eller velger en mer tilbaketrukket omgangsform. Dette er momenter som studien ikke tar opp, blant annet fordi den enkelte beboer har mange naboer. Selv om en eller to av naboene er personer en ikke synes om, vil det være andre som omfattes med mer positiv interesse.
- Videre vil boligområdene ha ulike tradisjoner eller kulturer mht. omfanget av kontakt mellom beboerne. Noen steder vil nykommere komme til et etablert, men relativt åpent sosial nettverk. Andre steder vil det ikke være etablerte nettverk mellom beboerne og ingen tradisjon for å ta kontakt med nye beboere. Atter andre steder kan det finnes nettverk mellom grupper av beboerne, men som ikke er åpne for nykommere. Det er ikke meningsfullt å gi en beskrivelse av disse forhold for hvert "case" som helhet. Disse "lokale kulturelle forhold" som det siktes til her, vil

varierte innenfor studieområdet ulike enheter. Den vil variere mellom kvartaler, fra en blokk til en annen, fra et rekkehus-tun til et annet. Innenfor denne analysen har vi ikke funnet rom for eksplisitt å belyse dette.⁷

I analysen vil vi derfor ikke kunne kontrollere for disse eller andre typer utelatte variabler. Det bygges i stedet på en antakelsen om at de utelatte variablene ikke er korrelerte med de variablene som inngår i analysen. Spørsmålet er om boligtype, botid, hushold, kjønn, yrkesaktivitet, alder, fremmedkultur og sosial klasse har signifikant forklaringsverdi for omfanget av de tre typene sosial integrasjon, til tross for de statistiske tilfeldighetene som måtte innvirke på omfanget av nabokontakt og deltakelse i lokale aktiviteter.

Forskjeller mellom de fire boligområdene - i trivsel og miljøstabilitet

De to områdene i indre by er valgt ut for å utgjøre et par i en sammenlikning. Ytre sett har de to områdene noen likhetstrekk, deres historie og deres rolle i byens utvikling er imidlertid svært forskjellig.

Begge områdene ligger begge i gangavstand fra sentrum og er begge bebygde med klassisk bybebyggelse. Et annet likhetstrekk er at begge områdene har vært gjenstand for byfornyelse og opprusting av gatebildet. Byfornyelsen har vært mest omfattende i Oslo-området. Rent bygningsmessig er det forskjell mellom de to byområdene ved at Oslo-området er svært tett bebygde på et relativt flatt område, med unntak av et sett med høyblokker som ligger på en liten høyde. I Bergen klatrer bebyggelsen oppover åssiden. Nederst og nærmest sentrum er bebyggelsen massive 4, 5 og 6 etasjes bygårder, men oppover åsen blir det flere lave bygg og flere sammenbygde trehus.

Når det gjelder befolkningssammensetning er det imidlertid vesentlige forskjeller mellom områdene. Indre Oslo har mange beboere med svært kort botid og mange på flyttefot⁸. Bare et fåtall beboere er selv oppvokst der. Området er også befolkningsmessig heterogent. Hver 10. voksenperson er arbeidsledig samtidig som andelen med høy utdanning er realt stor. Videre har området mange førstegenerasjonsinnvandrere.

Beboerne i indre Bergen utgjør en langt mer homogen gruppe. Det er få arbeidsledige og få innvandrere. Selv om området har mange utleieboliger, er det vesentlig større stabilitet blant befolkningen enn i indre Oslo. Gjennomsnittlig botid for de vi intervjuet var 12 år og hver 4. beboer gikk ut fra at vedkommende skulle bli boende i området resten av livet (mot hver 20. i indre Oslo). I tillegg består hvert 3. hushold av voksenpersoner som selv er oppvokst i området.

⁷En slik dimensjon er vanskelig å belyse empirisk. En kvalitativ tilnærming, hvor en innenfor ferdig definerte enheter søker etter "kulturen" mellom beboerne, er en aktuell framgangsmåte. Vi har ut fra ressursmessige hensyn valgt ikke å hente inn slik empiri i studiene. I en senere analyse ønsker vi å studere det fysiske aspektet ved nabokontakten mer inngående. I en slik sammenheng kan det være aktuelt å klarlegge nærmere ulike sosiale trekk ved delenheter innen hvert studieområde.

⁸ Hele 48% av utvalget i indre Oslo sier at de har klare flytteplaner eller antar at de kommer til å flytte innen tre år.

Området i indre Oslo har omfattende forurensingsproblemer og skjæres av store transportårer, både veier og jernbane og ligger nær Oslos sentrale havneområde. Til tross for omfattende byfornyelse i området er det mange slitte og dårlig stelte gårder og uteområder der. Bergensområdet har riktignok også noe sammensatt bebyggelse, men er i hovedsak et område som er skjermet fra forurensing og larm fra bil- tog- og havnetrafikk. Litt opp i åssiden er dette et attraktivt boligområde.

De to boligområdene som ligger i ytterkanten av bygrensen atskiller seg klart fra sentrumsområdene. De ligger begge knappe 30 min. reise fra sentrum og er områder med massiv bebyggelse fra tidlig 70-tall. Begge områdene er bebygd med variert bebyggelse, med høyblokker, lavblokker og rekkehus. I området utenfor Bergen er det færre småhus enn Oslo-området. I begge de to ytre boligområdene er det flere barnefamilier og færre med høy utdanning enn i de indre boligområdene.

For mer informasjon om særtrekk ved hvert område viser det til case-rapporter fra områdene (Ås 1996a, Ås 1996b, Nordahl 1996a og Nordahl 1996b). I disse rapportene er de også redegjort for utvalg og representativitet i hver undersøkelse. De er illustrert med fotografier.

Det er store forskjeller i beboernes botid og tilknytning til området:

Område	Gj. innflyttingsår	Andel med minst en voksen oppvokst i området	
Indre Oslo	90	8 %	(n=252)
Indre Bergen	83	36 %	(n=383)
Ytre Bergen	85	14 %	(n=436)
Ytre Oslo	81	19 %	(n=383)

Tabell 1: Andel som har konkrete flytteplaner eller som planlegger å flytte innen tre år i indre Oslo, ytre Oslo og ytre Bergen, for beboere under og de over 40 år.:

Område	alder	Andel som planlegger å flytte innen 3 år for beboere under 40 år og over 40 år. for hvert område
Indre Oslo	< 40 år	52%
	> 40 år	39%
Indre Bergen	< 40 år	52%
	>40 år	10%
Ytre Bergen	< 40 år	33%
	> 40 år	10%
Ytre Oslo	< 40 år	36%
	> 40 år	10%

Indre Oslo utmerker seg med lav miljøstabilitet. Gjennomsnittlig botid er kort, mange er på flyttefot også blant de litt eldre beboerne og svært få hushold kommer fra området. Ytre Oslo har derimot høy miljøstabilitet, med lang gjennomsnittlig botid og relativt lav

andel som ønsker å flytte i de "voksne" årsklassene. Indre Bergen har også høy miljøstabilitet, selv om andelen på flyttefot i de "yngre" husholdene er relativt høy.

Det er stor variasjon i trivsel og tilhørighet i områdene. Dette ble målt ved å presentere tre utsagn om forholdet til boligområdet, som respondentene skulle si seg enig i. Graderingen var firedeelt fra helt og delvis enig til delvis og helt uenig.

Tabell 2: Andel som har svart at de er helt eller delvis enig i utsagn om tilhørighet i eget boligområde, fordelt etter boligområde. (%)

Utsagn:	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
"Dette boligområdet er et meget bra sted å bo for meg"	63	99	87	85	83
"Jeg føler at jeg hører til i dette området"	46	86	61	77	66
"Jeg er "lokalpatriot" og skryter ofte av dette boligområdet"	37	78	60	63	59

Når det gjelder tilhørighet til området, skiller de to indre byområdene lag. Beboerne i området i indre Bergen er de som i størst grad føler at de hører til i området og er mest stolte over sitt område. Beboerne i området i indre Oslo er de som i minst grad opplever tilhørighet og de er i liten grad lokalpatrioter. Mellom de ytre boligområdene er det bare små forskjeller.

Et påfallende trekk ved tabell 2 er forskjellen mellom andelen som opplever tilhørighet og andelen som synes deres boligområde er et bra sted å bo for dem. Det ser ut til at en ikke uvesentlig andel beboere er godt fornøyde med sitt boligområde uten at de opplever noen tilhørighet til det. Hva som gjør at beboere ser området som et godt sted å bo, men samtidig ikke opplever noe tilhørighet til området, er foreløpig et åpent spørsmål. De to områdene hvor divergensen er størst, i ytre Bergen og indre Oslo, er svært ulike mht. bebyggelsestype og historikk. Det de har til felles er omfattende negativ mediaoppmerksomhet over lange perioder, og at områdene ligger relativt lavt i pris, sammenliknet med omkringliggende boligområder. En mulig forklaring på divergensen kan være at stigmatisering av områdene gjør at færre vil identifisere seg med området, den emosjonelle tilhørigheten reduseres. En annen mulig forklaring er at beboernes opplevelse av tilhørighet generelt knyttes til området en kom fra, stedet en har sin opprinnelsesfamilie og er vokst opp. For Ytre Bergens del vet vi at en vesentlig andel beboere kommer fra Bergensområdet. Kan hende opplever de at de hører til i Bergen og det at de bor i Loddefjord er mer praktisk enn emosjonelt betinget. Det er ikke rom for å forfølge dette lenger her.

3. Omfanget av tre former for lokale sosiale relasjoner

Nabokontakt

I undersøkelsen er beboerne spurt om omfang og karakter på deres kontakt med naboene. Spørsmålene er delt i to typer: i en type kontakt og samhandling som utspilles i tilknytning til boligen og det faktum at en bor tett. Den andre type kontakt er omfanget av en type samhandling som forutsetter en viss kontakt på forhånd, som forutsetter avtaler og et minimum av felles interesse for å utføre handlingen sammen.

Snakke, stikke innom og utveksle små tjenester

Den uformelle boligbundne samhandlingen er målt ved

- hvor ofte en snakker med naboene
- hvor ofte en besøker/er innom naboene
- hvor ofte en låner ting fra naboene
- hvor ofte en utveksler tjenester med naboene.

Nedenfor vises en krysstabell over svarfordelingen for hvert av spørsmålene, fordelt på de fire områdene:

Tabell 3: Hvor ofte en snakke med nabo etter boligområde (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Daglig	23	38	40	47	37
Ukentlig	45	37	33	34	37
Månedlig	12	10	9	9	10
Sjeldnere	15	13	15	8	13
Aldri	6	2	4	1	3
sum	100	100	100	100	100

Tabell 4: Hvor ofte en besøker naboene/får besøk av naboer (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Daglig	4	6	6	3	5
Ukentlig	16	18	22	18	19
Månedlig	11	12	9	18	13
Sjeldnere	26	34	15	31	30
Aldri	43	30	34	30	34
sum	100	100	100	100	100

Tabell 5: Hvor ofte en låner ting av naboer (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Daglig	0	1	0	0	0
Ukentlig	2	4	2	2	3
Månedlig	3	9	6	9	7
Sjeldnere	28	40	39	40	37
Aldri	66	47	53	49	54
sum	100	100	100	100	100

Tabell 6: Hvor ofte en hjelper naboen med små tjenester/blir hjulpet (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Daglig	0	2	1	0	1
Ukentlig	3	3	2	3	3
Månedlig	11	13	9	17	13
Sjeldnere	40	51	49	54	49
Aldri	45	31	39	26	35
sum	100	100	100	100	100

Det framgår av tabellene at det å snakke med naboene er den mest utbredte formen for nabokontakt. Å låne ting av naboen ser ut til å være noe svært få gjør. Det er mer utbredt å yte eller motta hjelp til praktiske småting fra naboer enn det er å låne ting.

De fire tabellene viser forskjeller mellom de fire områdene som danner et mønster. Indre Oslo er klart det området med minst omfang av nabokontakt. Ytre Oslo og indre Bergen er områdene med mest. Det kan her være på plass å trekke fram miljøstabilitet som en mulig forklaringsfaktor. Indre Oslo er da også det området som har lavest miljøstabilitet og Ytre Oslo og indre Bergen har størst.

De fire spørsmålene er samlet i en indeks som skal skille ut beboere med mer omfattende nabokontakt enn de resterende. Det er her valgt en variabel med to verdier - de som har relativt omfattende nabokontakt og de som har lite nabokontakt. I den første kategorien finnes beboere som

- enten svarer at de samtaler med naboene daglig eller
- svarer at de er innom i naboens bolig daglig eller minst en gang i uken, eller
- svarer at de låner ting fra naboene minst en gang i måneden
- eller at de hjelper naboene med små tjenester minst en gang i måneden.

Alle andre beboere er samlet i den andre kategorien - har lite nabokontakt. Forskjellene mellom områdene kommer klarer fram ved en slik todeling.

Tabell 7: Todelt indeks over hyppighet i samvær og kontakt med naboene etter boligområde. (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Har hyppig kontakt med naboene	25	44	45	58	44
Har ikke hyppig kontakt med naboene	75	56	55	42	56
sum	100	100	100	100	100

Forskjellene mellom Indre Oslo og de andre boligområdene kommer klart fram. Den uformelle og uforpliktende nabokontakten som denne indeksen måler, er klart minst utbredt i indre Oslo. Våre data gir foreløpig ingen grunn til å anta at dette er et byfenomen, da dataene fra Indre Sandviken avviker. Indre Sandviken likner de to fra drabantbyene mht. omfang på denne formen for nabokontakt. Før årsakene til disse forskjellene utdypes, skal det trekkes noen linjer til holdningen til nabokontakt; er det lite nabokontakt en valgt situasjon, eller er det slik at beboere med lite nabokontakt ønsker mer? Tabellen nedenfor viser at det ikke er noe entydig svar på dette:

Tabell 8: Ønske om nabokontakt etter hvor omfattende kontakt de har. Alle områdene under ett. (%) Vektet)

	Har omfattende nabokontakt	Har ikke omfattende nabokontakt	Alle
Ønsker mer	23	37	30
Som nå er bra	76	61	68
Ønsker mindre	1	2	2
sum	100	100	100

Med naboen som selskap på handleturer og andre aktiviteter

Nabokontakt som innebærer at en overskrider rollene som naboer og inngår i en mer personifisert relasjon, er en mindre utbredt form for nabokontakt. Tabellene nedenfor viser andelen beboere som oppgir at de på undersøkelsestidspunktet hadde slik kontakt. Denne formen for nabokontakt ble målt ved å stille spørsmål om fem typer samhandling mellom naboer. Intervjupersonen ble så bedt om å svare på om dette var noe de tidvis gjorde, om det var en type samhandling de kunne tenke seg eller om dette var en form for samhandling de ikke så som ønskelig for dem. I tabellene nedenfor er bare andelen som svarte at dette var noe de tidvis gjorde tatt med. I vedlegget er frekvensene for spørsmålene presentert i sin helhet, fordelt på boligområde.

Tabell 9: Andel beboer som svarer bekreftende på at de tidvis gjør ulike aktiviteter sammen med naboene, utenfor området. (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Gå på handletur sammen med naboene	9	13	24	17	16
Dra på bytur (kino o.a.) om kvelden	5	14	17	9	11
Dra på turer (skogsturer, båtturer o.l.)	7	15	10	17	12
Gå på moter, trening, trim o.l.	7	17	13	20	14
Reise på ferietur samme med naboer	3	6	4	6	5

Som det framgår av tabellen, handler denne type naboaktiviteter om samhandling med naboene som krever en form for avtale og en viss grad av fellesinteresser. Det framgår av at denne type samhandling med naboene er lite utbredt, og klart minst utbredt i indre Oslo.

Tallene er svært små og det er vanskelig å tolke forskjellene. Det er derfor laget en indeks på basis av de fem spørsmålene. Indeksen er konstruert slik at de beboerne som svarte at han eller hun gjorde minst en av de fem nevnte aktivitetene sammen med naboer er samlet i en kategori "har forpliktende nabokontakt". Alle andre beboere er samlet i kategorien "har ikke forpliktende nabokontakt". Tabell 10 viser fordelingen på de to verdiene for de fire områdene. Forskjellen mellom områdene kommer klarere fram: Indre Oslo har færrest med forpliktende nabokontakt, ytre Oslo har flest.

Tabell 10: Todelt indeks over det å ha forpliktende nabokontakt etter boligområde(%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Har forpliktende nabokontakt	22	26	29	33	27
Har ikke forpliktende nabokontakt	78	74	71	67	73
sum	100	100	100	100	100

Forskjellene mellom tabell 9 og 10 viser at det i et område som Gamle Oslo er slik at relativt mange (22%) av beboerne gjør slike ting sammen med naboen, men at den enkelte bare gjør en eller to typer ting. I de andre områdene er det flere som har svart at dette er noe de tidvis gjør på flere spørsmål. Ut fra kjennskap til boligområdene er det også klart at enkelte av de nevnte aktivitetene faller mer naturlig i noen av områdene enn i andre. For beboerne i ytre Bergen kan det falle naturlig å handle sammen. Det er et stort kjøpesenter ved "inngangen" til området og det er mange hjemmeverende (kvinner) der, slik at det å handle sammen faller naturlig. I andre boligområder, som ytre Oslo er det mye møter og kurser både på skolene i området og på Aktivitetshuset, slik at det for en del beboere faller naturlig å gå slike steder sammen med en eller flere naboer.

Dette målet for nabokontakt korrelerer med vennskap innenfor lokalsamfunnet. Dette målet for nabokontakt er tatt med her for å belyse nabokontakten fra flere sider, og vil ikke bli tatt med i den videre analysen.

Vennsksapsrelasjoner innenfor boligområdet

Det neste aspektet ved lokale sosial integrasjon er omfanget av vennekontakt innenfor boligområdet. Vennekontakten kan både være etablert før en flyttet til området eller ha utviklet seg etter innflytting. Hvorvidt relasjonene er utviklet før en flyttet inn eller etter er interessant for å få innsikt i om det er sosiale prosesser i området som legger til rette for etablering av personlige relasjoner.

Totalt sett oppgir så mange som to av tre beboere at de har venner som bor i samme boligområde. Andelen er minst for Indre Oslo, hvor "bare" 56% oppgir å ha venner i samme boligområde. Størst er andelen i Ytre Bergen hvor så mange som 74% svarer bekræftende på spørsmålet. Blant de som oppgir å ha venner boende i samme område er det like utbredt å ha blitt kjent med dem etter at de flyttet til området, som at de kjente dem før de flyttet dit. Et unntak fra dette er Indre Oslo, hvor majoriteten av de som har venner innenfor området oppgir at de kjente dem før de flyttet til området.

Intervjupersonene ble også spurt hvor ofte de var sammen med venner som bor i området. Svarene er presentert i tabellen nedenfor. Bare de som har oppgitt å ha venner boende i boligområdet er med:

Tabell 11: Hyppighet i kontakt med venner bosatt i samme boligområde, etter område (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Omtrent daglig	15	9	18	9	13
Flere ganger i uken	37	21	47	46	37
Flere ganger i måneden	35	32	23	32	30
Sjeldnere	14	37	13	13	20
Sum	100	100	100	100	100

Når det gjelder forskjeller mellom områdene bryter tabellen noe med mønsteret fra de andre typene nabokontakt ved at de av beboerne i Indre Oslo som har venner innenfor boligområdet har vel så hyppig kontakt med dem som i de øvrige områdene.

Tabell 12: Antall familier en omgås innenfor boligområde, etter boligområde. (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Flere enn tre	8	9	13	17	12
To. tre familier/husstander	20	31	32	33	29
Bare en familie/husstand	19	22	20	16	19
Ingen	53	38	35	35	40
Sum	100	100	100	100	100

Tabellen viser at lokale vennskap er mer utbredt i de ytre områdene enn i de indre byområdene. Også her er det indre Oslo som utmerker seg ved at færre har denne formen for relasjoner.

Det er en klar sammenheng mellom det antall familier en kjenner så godt at en besøker hverandre av og til og hvor ofte en har kontakt med venner som bor i samme boligområde. De som kjenner mange familier, mer enn 2, har hyppigere kontakt med nærboende venner, de svarer oftere enn de andre at de ser venner i området ukentlig eller oftere. Også for vennsksrelasjoner innenfor boligområdet er det utviklet et samlemål som ser de to vennsksvariablene under ett. I indeksen er de beboerne som enten har omfattende kontakt med venner eller som har mange de kjenner så godt at de besøker hverandre, samlet i en kategori. Den andre kategorien utgjør øvrige beboere. Indeksen er mao. en utskilling av de med omfattende lokal vennekontakt, i antall og/eller i hyppighet, fra de øvrige beboerne. Fordelingene i tabell 10 og 11 er brukt som innput i indeksen: Alle som har venner i boligområdet og som ser disse så godt at de omgås i hverandres hjem, er samlet i kategorien "har omfattende vennekontakt". Alle andre er samlet i kategorien "har ikke omfattende vennekontakt".

Tabell 13: Andel beboere som har omfattende vennekontakt innenfor boligområdet, etter boligområde. (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Har omfattende vennekontakt	14	17	30	27	22
Har ikke omfattende vennekontakt	86	83	70	73	78
sum	100	100	100	100	100

Når det gjelder denne type relasjoner til andre medbeboere går det et skille mellom boligområdene i indre by og i ytre by. Også vennsksrelasjoner innenfor boligområdet er mindre utbredt blant beboerne i indre by. Indeksen tar ikke hensyn til hvorvidt vennsksrelasjonene er etablert før eller etter innflytting. Dataene gir ikke anledning til å gå detaljert inn på prosessene som leder til vennsksrelasjoner. I denne sammenheng er det omfanget av vennskap- og personlige relasjoner i boligområdet som er gjenstand for nærmere utforsking.

Å delta i forvaltning av boligene og områdene

I tillegg til omfanget av praktisk og dagligdags omgang med naboer og vennsksrelasjoner innenfor boligområdene, er det av interesse å se oppslutning om ulike typer beboerorganisasjoner. De fire boligområdene i studien er svært ulike mht. hvilke beboerorganisasjoner som finnes. Det er derfor vanskelig å skaffe sammenliknbare data om slik deltakelse. Det er gjort et forsøk som skal presenteres nedenfor.

Området i ytre Bergen er gjennomgående organisert som borettslag. Så vidt vi har erfart er det ingen velforeninger eller beboerforeninger i området. Borettslagene er imidlertid store og flere av dem har utvalg som arbeider med velferdstiltak og det sosiale miljøet i området. Borettslagene utgjør dermed de aktuelle beboerstyrte fora for å ta opp forhold som har med boligområdet å gjøre.

Området i ytre Oslo er hovedsakelig organisert som borettslag. En liten del av området er eldre villabebyggelse med stor grad av selveie. Denne delen av området omfattes av en velforening. I surveyundersøkelsen ble det spurt særskilt etter deltakelse i denne velforeningen. I området sett under ett er både borettslagene og velforeningen aktuelle fora for å ivareta beboernes interesser.

I de indre byområdene er bildene mer sammensatt. I indre Bergen er boligene først og fremst organisert som selveierboliger/sameierboliger. Det finnes noen borettslagsboliger, men de er svært få. Området har en ikke uvesentlig andel leiegårder (private eller kommunale). I indre Bergen er det flere aktive velforeninger.

I indre Oslo er de fleste boligene organisert som borettslag, da dette er den organisasjonsformen som i størst grad ble valgt etter at boligene ble byfornyset. Noen boliger er organisert som sameier og noen som leiegårder. Det er ingen velforeninger i området. Hele bydelen har til gjengjeld flere beboerforeninger som til sammen dekker hele området. Indre Oslo har dermed både borettslagene (og sameierorganisasjonene) og den lokale beboerforeningen som aktuelle fora for å ivareta beboernes interesser og ta opp spørsmål omkring boligområdets utvikling.

Tabell 14: Boligenes eierstruktur fordelt på boligområde (%)⁹

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo
Selveier/sameie	31	48	-	22
Borettslag	50	18	100	75
Utleiebolig	19	34	-	3
sum	100	100	100	100

Om å delta i borettslag, velforeninger og beboerforeninger

Borettslag/sameier og beboerforeninger/velforeninger er ulike foreninger og kan ikke sammenliknes uten videre. Borettslagene/sameiene er juridiske enheter som har innflytelse på den enkelte andelshavers bosituasjon ved å kunne fastsette fellesutgifter, vedta opptak av lån for utbedringer på eiendommen o.l. En del borettslag/sameier har imidlertid utvalg som arbeider med velferdstiltak og områdets sosiale miljø. Medlemskapet i borettslag og sameier er obligatorisk. Deltakelse i generalforsamling, styret og eventuelle utvalg er frivillig. Generalforsamlingen er et forum som kan fatte

⁹ Enkelte av borettslagsboligene og selveierboligene kan være utleid. Dette spørsmålet korrigerer ikke for hvorvidt beboerne er eieren/kontraktsinnehaveren. Tabellen gir et inntrykk av eierstrukturen i området.

vedtak som har konsekvenser for det enkelte hushold, selv om det ikke er representanter fra husholdet til stede.

Velforeninger og beboerforeninger er beboerforeninger basert på frivillig medlemskap. Deres primære interessefelt er utviklingen i boligområdet og områdets sosiale kvaliteter. Beboerforeninger assosieres gjerne med byområder under sterkt ytre press, f.eks. sentrumsområder hvor næringlivets interesser ofte er i konflikt med beboernes interesser. Velforeninger kan også innta rollen som talerør for beboernes interesser. Velforeninger vil i tillegg ofte beskjeftige seg med sosiale aktiviteter for beboerne og ulike velferdstiltak, blant annet arrangementer i forbindelse med høytider og merkedager.

Fordi rekrutteringsgrunnlaget er såvidt forskjellig i disse organisasjonstypene, er analysen av oppslutning om denne relasjonstypen kjørt for henholdsvis borettslag og sameier sammen og velforeninger og beboerforeningen sammen.

Når det gjelder deltakelse i borettslag og sameier, som jo opererer med obligatoriske medlemskap, er målet på deltakelse laget ved å trekke ut andelen som oppgir at de alltid eller nesten alltid deltar på generalforsamlingen/årsmøtet. Når det gjelder beboerorganisasjoner er målet på deltakelse målt ved medlemskap i foreningen. Dette måler i så måte snarere interesse for foreningen enn aktivt engasjement. Fordelingen for de fire boligområdene er vist i tabell 15.

Tabell 15: Andel beboere som ofte deltar i generalforsamlinger/årsmøter i borettslag/sameier og andel beboere som er medlem i beboerforening/velforening, etter boligområde (%).

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo
Deltar alltid/nesten alltid på generalforsamling/årsmøte	27	.*	20	31
Er medlem i velforeninger eller beboerforeninger	13	13	.*	(7)*
Andel beboere som enten alltid deltar i generalf./årsm. eller som er medlem i velforening eller beboerforening	33**	13	20	37

* I indre Bergen er det ikke spurt etter slik deltakelse, kun en svært liten andel boligene er organisert som borettslag. I ytre Bergen er det ikke spurt etter medlemskap i beboerorganisasjoner da det så vidt vi vet ikke finnes vel eller beboerforeninger for de områdene som inngår i undersøkelsen. Tallet for medlemskap i beboerforeninger og velforeninger i ytre Oslo viser til ett bestemt vel, som primært organiserer den delen av boligene som er selveide boliger.

** Noen beboere er både hyppige deltakere på generalforsamlinger/årsmøte og med i beboerorganisasjonen.

Del to i tabellen viser den samlede andelen beboere som er aktive innenfor en eller annen type beboerorganisasjon (enten ved at de aktivt støtter en beboerforening gjennom å betale medlemskap eller følger aktivt med på det som skjer i sameier/borettslag.) Andelen som er aktive i beboerfora er relativt liten, både når det

gjelder aktiv deltakelse i borettslagene/sameiene og medlemskap i vel- og beboerforeninger.

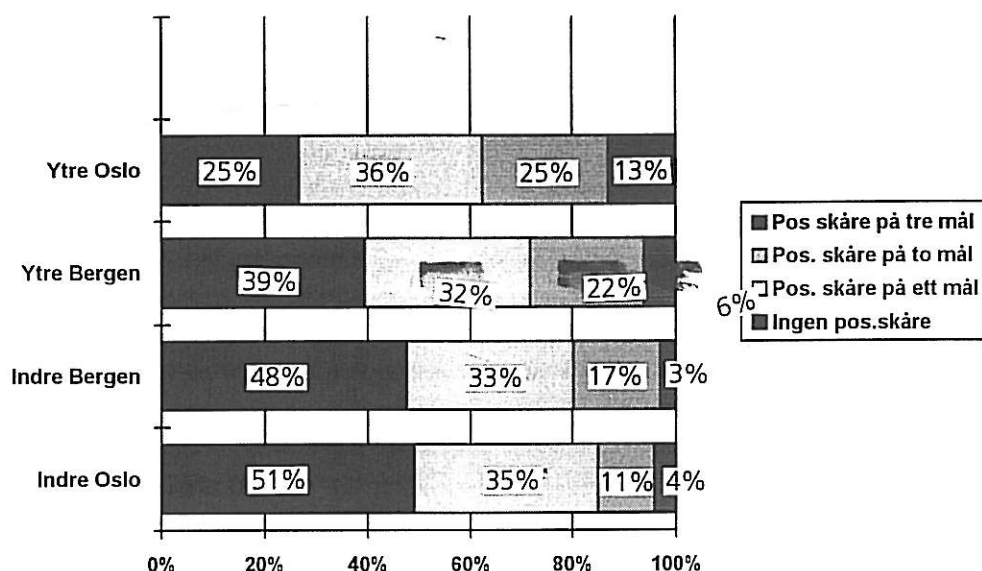
Det kan være av interesse å sammenlikne denne samlede oppslutningen i beboerfora med trivselsspørsmålene i tabell 11. I indre Oslo var det bare 46% som var enige i at de følte seg hjemme i området. Likefullt er så mange som 33% aktive i beboerorgansiasjoner, enten det er aktiv deltakelse i borettslag og sameier eller det er medlemskap i beboerforeningen. I ytre Bergen var det til sammenlikning 61% som sa seg enige i at de trivdes i området. Her er det imidlertid bare 20% som oppgir at de er aktive i beboerorgansiasjonene. Det å være aktiv i beboerfora er derfor ikke nødvendigvis noen indikasjon på trivsel og tilhørighet eller omvendt: Trivsel og tilhørighet i et område gir seg ikke nødvendigvis utslag i økt oppslutning om de beboerfora som finnes i området.

Andel som deltar i flere former for samhandling lokalt

Nedenfor følger en oversikt over grad av integrasjon i de fire boligområdene, slik det er målt i denne analysen. På grunnlag av andel med omfattende nabokontakt, andel med omfattende vennekontakt innenfor boligområdet og andel aktive i beboerfora, er det laget en oversikt over områdene som helhet. Oversikten viser andel beboere som ikke har positiv skåre på noen av de tre målene, andel som har positiv skåre på en av dem, på to og på alle tre målene.

Figuren må leses slik:

- I indre Oslo har hver annen beboer svart negativt på alle de tre målene som er presentert i denne analysen. 35% har svart positivt på ett av målene, 11% har svart positivt på to av målene og bare 4% har svart positivt på alle tre målene. I indre Bergen er tallene omtrent de samme.
- I ytre Bergen er andelen som har svart negativt på alle tre målene redusert til knappe hver 3. beboer. Samtidig har andelen som har svart positivt på alle tre målene økt med tre prosentpoeng.
- I ytre Oslo er det bare 28% som har svart negativt på alle tre målene og andelen som har svart positivt på alle målene er steget til 13 %.

Figur 1: Prosentandel som ikke skårer på noen av de tre integrasjonsmålene, og andel med skåre på henholdsvis en, to og tre integrasjonsmål i de fire ulike boligområdene.

Figuren viser at overlappen mellom de ulike typene av sosiale relasjoner er begrenset, og at den er minst i de indre byområdene. Det er relativt få som har svart positivt på to eller flere av målene, og vesentlig færre i de indre byområdene enn i de ytre.

Sammenhengen mellom lokal samhandling og trivsel

Analysen av ulike typer lokale relasjoner avsluttes med et gjennomgang av sammenhengen mellom det å ha ulike former for sosiale relasjoner innenfor boligområdet og beboers trivsel og tilhørighet i området. Som det framgår av tabell 16 er det sammenheng mellom det å oppleve tilhørighet til eget boligområde og det å ha omfattende nabokontakt, vennekontakt og være medlem i en frivillig beboerorganisasjon:

Tabell 16: Andel som sier seg henholdsvis helt eller delvis enig i to trivselsutsagn etter skåre på de fire målene. Alle områdene. Vektet. Avrundede tall.

Utsagn:		"Dette er bra sted å bo for meg"	%-diff	"Jeg føler at jeg hører til her"	%-diff.
Nabokontakt	har	89		76	
	har ikke	82	7	62	14
Vennekontakt	har	89		78	
	har ikke	84	4	65	13
Generalforsamling	deltar ofte	88		68	
	deltar sjelden	85	4	68	0
Beboerforening	er medlem	88		67	
	er ikke medlem	85	3	80	13

Hvorvidt en har en av de tre formene for sosiale relasjoner innenfor boligområdet har liten effekt for generell trivsel og tilfredshet med bosituasjonen. Når det gjelder **tilhørighet** er det derimot en sammenheng i retning av at flere av de med slike lokale relasjoner i sterkere grad opplever tilhørighet til området. Tabellen gir grunnlag for å hevde at det er en liten, men entydig positiv korrelasjon mellom grad av integrasjon og opplevelsen av tilhørighet i boligområdet.

Sammenhengen gjelder ikke for deltakelse i obligatoriske beboerorganisasjoner. I motsetning til de andre tre målene korrelerer oppslutning om obligatoriske beboerorganisasjoner verken med urbanitetsgrad eller med opplevelse av tilhørighet. Dette tyder på at deltakelse i denne type beboerorganisasjonene snarere er betinget av praktiske forhold knyttet til blokken eller gården, enn av en interesse for nabolaget og området en bor i.

4. Multivariat analyse

I den multivariate analysen er det gjort bruk av logitanalyse. Det er kjørt analyser for alle fire boligområdene samlet, på hvert av de tre typene av sosiale relasjoner. Analysen er også kjørt for hvert av områdene. Disse er av hensyn til oversiktligheten lagt i vedlegget, og er bare kommentert der det er store forskjeller mellom områdene eller der analysen områdevis gir informasjon som ikke framkommer ved analyse på tvers av områdene.

I logitanalyser, som i andre regresjonsliknende teknikker, kan en bruke termen "modell". En modell er det valget forskeren har gjort mht. avhengige og uavhengige variabler i analysen. Her opereres det med tre modeller, en for nabokontakt, en for vennekontakt og en toleddet modell for deltakelse i beboerorganisasjoner. Bakgrunnen for dette er at de tre aspektene ved lokale sosial integrasjon, vennekontakt, nabokontakt og deltakelse i beboerorganisasjoner, er definert som eksempler på Colemans tre organisasjons- eller relasjonstyper. Primære organisasjonstyper målt ved lokale vennsksrelasjoner, spontane organisasjonstyper målt ved uforpliktende nabokontakt og konstruerte organisasjoner målt både ved deltakelse i obligatoriske og frivillige beboerorganisasjoner. Når det gjelder valg av modellspesifikasjoner, valg av uavhengige variabler, er dette presentert i gjennomgangen av karakteristika som det ut fra annen forskning er grunn til å anta påvirker omfanget av lokale sosiale relasjoner i boligområdet (s. 14).

Modellspesifikasjonene er også antakelse om årsak-virkning-forhold. Når eksempelvis kjønn velges som uavhengig variabel i modellspesifikasjonen for nabokontakt, er det ut fra en antakelse om at kjønn har betydning for omfanget av nabokontakt.

I modellen for vennekontakt er nabokontakt lagt inn som en egen variabel i tillegg til individuelle karakteristika og kjennetegn ved husholdet/bosituasjonen. Dette ut fra en antakelse om at omfattende nabokontakt gir bekjentskapsrelasjoner som kan utvikle seg til vennskap. Denne antakelsen er ikke uproblematisk. En bivariat analyse av sammenhengen mellom de to variablene viser riktignok en viss sammenheng, men den er ikke kraftig. Den multivariate analysen vil vise hvor stor forklaringsverdi nabokontakt har for omfanget av vennekontakt, til forskjell fra de andre uavhengige variablene.

Modellspesifikasjonene for deltakelse i beboerorganisasjoner omfatter, i tillegg til individuelle karakteristika og kjennetegn ved husholdet/bosituasjonen, både nabokontakt og vennekontakt. Dette ut fra en antakelse om at omfattende kontakt både med naboer og venner som bor i området, medfører økt interesse for ting som skjer i området og derved virker mobiliserende i forhold til å delta i beboerorganisasjonene.

Sagt i Colemans terminologi viser modellspesifikasjonene to antakelser:

-For det førte at det å inngå i spontane nabolagsrelasjoner har en selvstendig effekt på sannsynligheten for at det utvikles primærrelasjoner innenfor boligområdet. Denne

effekten kommer i tillegg til effekten fra bestemte individuelle karakteristika og kjennetegn ved husholdet/bosituasjonen.

- For det andre at det å ha både spontane og primære relasjoner i boligområdet øker sannsynligheten for deltakelse i de to typene konstruerte organisasjoner som er med i analysen.

I hver av modellene må relasjonstypen betraktes som avhengige variabler (venstresidevariabler) - det er variasjonen på dem som skal forklares.

Forklaringvariablene (uavhengige variabler eller høyresidevariabler) er grovt sett de samme i alle modellene. Logitanalysen gjør bruk av en kji-kvadrattest på hvorvidt modellen som er valgt er signifikant¹⁰. Alle modellene er signifikante. Analysene som omfatter hele materialet har imidlertid et høyere signifikansnivå enn analysene som er foretatt områdevis (som er presentert i vedlegget). Den mest interessante informasjonen analysen gir er, som i alle multivariate analyser, knyttet til en utregning av de enkelte uavhengige variabelenes bidrag til sannsynligheten for at den avhengige variabelen skal ta verdien 1. Det er dette som er presentert som "endring i sannsynlighet" i tabell 18, 19 og 21.

Før resultatet av logitanalysen presenteres, presenteres fordelingen på de uavhengige variablene som er lagt inn i analysen. Alle variablene er gjort dikotome. Verdi 1 betegner respondenter som har det aktuelle kjennetegnet, mens verdi 0 er respondenter som ikke har det. Eksempelvis vil de som har verdi 1 på variabelen "bor i høyblokk" bo i en blokk med 6 etasjer eller mer, mens alle med verdi 0 bor i andre typer bolig (i lavblokk eller rekkehus)

Tabell 17: Oversikt over forklaringsvariablene som er valgt i modellen og andelen dummy=1.(d.v.s hvor stor andel av utvalget som har skåre 1 på variabelen) N=1455, Nv=1743¹¹

Å bo i en blokk på seks etasjer eller mer =1 (hoydu)	29,1 %
Å ha barn i husholdet som er i skolealder =1 (skoledu)	21,5 %
Å ha bodd i området lenger enn fem år =1 (lbotidu)	59,1 %
Å ha bodd i området mindre enn tre år =1 (kbotidu)	25,0 %
Å være hjemmeværende =1 (hjemmedu)	24,2 %
Å være arbeidsledig =1 (arbledu)	5,0 %
Å være innvandrер =1 (fremkudu) ¹²	10,1 %
Å være under 40 år =1 (aldu40du)	50,2 %
Å være over 60 år =1 (aldo60du)	15,7 %
Å ha en voksen i hush. som er oppvokst i boligområdet =1 (fraomdu)	19,1 %
Å ha utdanning på minst høyskolenivå =1 (utdahdu)	26,6 %
Å være kvinne =1 (kvinnedu)	51,4 %

¹⁰Signifikanttesten forteller hvorvidt de uavhengige variablene som inngår i modellen bedre kan forklare variasjoner i den avhengige variabelen enn en tilfeldig modell som tilordner alle observasjonene en sannsynlighet for at avhengig variabel skal anta verdi 1 som er lik andelen av utvalget med dette kjennetegnet.

¹¹I tabeller hvor alle områdene er analysert sammen er områdene vektet slik at hvert område får samme antall respondenter totalt. Bakgrunnen for dette er at utvalgene i de fire områdene har forskjellig størrelse. Uten vektning ville eksempelvis dataene fra ytre Bergen dominere og dataene fra indre Oslo være underrepresentert. Vektningen vektet alle områdene opp til samme nivå som det området som har størst utvalg. Områdene teller dermed likt i analysen selv om det totale innbyggertall i området varierer og selv om utvalget fra hvert område varierer.

¹²Som innvandrер regnes kun forstegenasjonsinnvandrere fra fjernkulturelle land. Tallet betegner andel av utvalget som er oppvokst i et fjernkulturelt land.

Kort om tolking av resultatene fra logitanalysene

Koeffisientene som framkommer fra logitanalysen er noe problematiske å tolke direkte. Petersen (Petersen 1990, referert i Barlinthaug 1995) anbefaler hvordan koeffisienten (effekten) kan omregnes til endring av sannsynligheten for at verdien på den avhengige variabelen skifter fra verdien 0 (eksempelvis "har ikke omfattende nabokontakt") til verdien 1 ("har omfattende nabokontakt"). Tabell 18 kan leses slik: Å bo i høyblokk gir en endring i sannsynligheten på -12,8 %. Dette betyr at dersom de andre variablene holdes konstant og en endrer verdien på variabelen "å bo i høyblokk" fra 0 (bor ikke i høyblokk) til 1 (bor i høyblokk), reduseres sannsynligheten for å ha omfattende nabokontakt med 12,8%.

I omregningen av logitkoeffesienten vil effekten av en forklaringsvariabel variere noe etter hvilke verdier som er satt på de andre forklaringsvariablene. For å få et bilde av effektene, må forskeren selv velge "utgangsverdier" på alle forklaringsvariablene. Siden det her opereres med mange forklaringsvariabler, er det valgt å ta utgangspunkt i en situasjon hvor alle variablene har verdien null. Analysen tar med andre ord utgangspunkt i at den voksne som svarer bor i et hushold som ikke bor i høyblokk, som ikke har barn i skolealder og som har bodd i området lenger enn tre år. Videre er den som svarer ikke arbeidsledig, er mann og oppvokst i vestlige land (Norge), er uten høyere utdanning og mellom 40 og 60 år. Gitt disse kjennetegnene er sannsynligheten for at husholdet har omfattende nabokontakt 51,5%. Prosenttallene i tabell 15 viser hvordan sannsynligheten øker eller reduseres når verdien på de ulike forklaringsvariablene endres.

Nabokontakt

Tabell 18: Logitanalyse for nabokontakt, alle boligområdene¹³.

Forklaringsvariabler	Endring i sannsynlighet
Å bo i høyblokk	-12,8*
Å ha skolebarn i husholdet	13,9*
Å ha bodd i boligen under 3 år	-14,5*
Å være arbeidsledig	6,1
Å være innvandrер	-7,5
Å være under 40 år	- 6,0*
Å være over 60 år	1,3
Å være fra området	1,3
Å ha høy utdanning	-3,5
Å være kvinne	1,6

*= signifikant på minst 0,05 nivå¹⁴

¹³ Modellens signifikans: P=0,0001

Faktorer som påvirker sannsynligheten for omfattende nabokontakt

Tabell 18 viser at når alle de ni andre variablene holdes på null, øker det å ha skolebarn i husholdet sannsynligheten for omfattende nabokontakt med nær 14 %. Å ha kort botid bidrar derimot til å redusere sannsynligheten omtrent like mye. Det å bo i høyhus bidrar med å redusere sannsynligheten med nær 13%. Videre reduseres sannsynligheten med 6% dersom dersom den intervjuede er under 40 år.

Som det framgår av tabellen er de øvrige variablene ikke signifikante. De kan imidlertid ikke forkastes som aktuelle forklaringsfaktorer. For disse variablene bør en være varsom i tolkningen og først og fremst merke seg fortegnet og den omtrentlige styrken på forklaringsprosenten. Det kan være verd å merke seg at det å være arbeidsledig øker sannsynligheten for at vedkommende har omfattende nabokontakt. Den teoretiske begrunnelsen for å ha med denne variabelen i modellen, til tross for at den ikke er signifikant er knyttet til antakelser om at bomiljøet kan være en arena for integrasjon for personer som er marginalisert på andre samfunnsarenaer. Analysen bekrefter ikke dette, men avkrefter det heller ikke. Likeledes er den teoretiske begrunnelsen for å ha med variabelen "fremmedkulturell" at annen forskning viser at fremmedkulturelle har lite kontakt med nordmenn. Analysen antyder at denne gruppen generelt har mindre nabokontakt enn andre. Øvrige ikke-signifikante variabler er "å være over 60 år", "å være fra området", "å ha høy utdanning" samt "å være kvinne". Variablene er tatt med fordi det innledningsvis i teoriavsnittet ble antatt at alle hadde positiv betydning på omfang av sosial kontakt og deltakelse i boligområdet. I denne omgang skal den manglende sammenhengen ikke kommenteres ut over at det er overraskende at disse kjennetegnene ikke slår ut.

I vedlegg 2 finnes en oversikt over hvordan logitanalyser basert på samme modell slår ut for hvert av de fire boligområdene. Splittet opp etter område, er færre av forklaringsvariablene signifikante, blant annet fordi utvalgene er mindre.

Forskjeller etter område

Å ha skolebarn i husholdet er en faktor som bidrar til å øke sannsynligheten for omfattende nabokontakt, både i materialet samlet og oppsplittet for område. Sterkest er betydningen av variabelen i indre Oslo, hvor den øker sannsynligheten med 24,6%. Indre Oslo er det området hvor omfanget av nabokontakt er lavest (se tabell 5). Det kan derfor se ut til at skolebarn i husholdet er en særlig kontaktfremmende faktor i områder hvor det generelt er lite kontakt.

Tabell 15 antyder at det å være arbeidsledig øker sannsynligheten for å ha omfattende nabokontakt. Når dette splittes opp på område, endres betydningen av variabelen vesentlig. I begge Bergensområdene har arbeidsledighet en positiv betydning, mens

¹⁴ Det kan forvirre enkelte lesere at en sannsynlighetsendring på 6% er signifikant et sted (eks for aldu40du) mens en endring på 6,1% ikke er det for en annen variabel. (eks, arbledu). Dette henger sammen med at signifikansen ikke er knyttet til styrken på endringskraften, men til hvor usannsynlig det er at endringen ikke skyldes statistiske tilfeldigheter. I de fleste tilfeller vil kraftige endringer være signifikante.

arbeidsledighet i Oslo-områdene har en negativ betydning for nabokontakten. Dette noe underlige forholdet skal belyses nærmere under avsnittet om vennerelasjoner i nabolaget.

Høy alder, her målt med alder høyere enn 60 år, er også en faktor som ser ut til å ha en viss positiv betydning. Både i analysen for alle områdene samlet og for tre av de fire boligområdene slår variabelen svakt, men positivt ut.

Kjønnsvariabelen slår bemerkelsesverdig svakt ut. På basis av litteraturen ble det antatt av kvinner i større grad enn menn er bærere av nabolagets sosiale nettverk. I analysen så langt er det lite som har styrket denne hypotesen.

Å ha høy utdanning ser ut til å redusere sannsynligheten for omfattende nabokontakt. Her er det en Bergen-Oslo motsetning. I begge Bergensområdene reduserer høy utdanning betydningen av nabokontakt. I Oslo-områdene er imidlertid betydningen av denne faktoren svakt positiv.

Samme Bergen-Oslo motsetning finnes for betydningen av å være oppvokst i et fremmedkulturelt land. For materialet som helhet reduserer dette sannsynligheten for å ha omfattende nabokontakt. I de områdene hvor det bor relativt mange innvandrere, er bildet imidlertid annerledes: I indre Oslo, som har flest innvandrere, har denne faktoren ingen forklaringsverdi - d.v.s atferden mht. denne type nabokontakt er ikke annerledes for innvandrergруппene enn for nordmenn i området. I ytre Bergen, hvor andelen er lav, virker det å være innvandrere sterkt reduserende på sannsynligheten for å ha omfattende nabokontakt.

Det å være ung (under 40 år) bidrar også til å redusere sannsynligheten for omfattende nabokontakt. Det å bo i høyblokk bidrar sterkt til å redusere sannsynligheten for omfattende nabokontakt. Dette gjelder alle områdene som har en viss mengde høyhus (ikke indre Bergen). Det er forbausende at boligtype slår såvidt kraftig ut, når de andre faktorene holdes konstant.

Oppsummering - nabokontakt

Tabell 15 slår fast at både individuelle karakteristika, kjennetegn ved husholdningene og ved boligen har signifikant betydning for sannsynligheten av å ha omfattende nabokontakt. Når det gjelder kjennetegn ved husholdet er den eneste variabelen som slår positivt ut og som er signifikant det å ha skolebarn i husholdet. Dette øker sannsynligheten med 14% i materialet som helhet. Når analysen splittes etter område viser det seg at denne faktoren er særlig viktig i det området hvor omfanget av slik nabokontakt i utgangspunktet er minst. Kort botid, ung alder på beboeren og det å bo i høyblokk, reduserer sannsynligheten for omfattende nabokontakt.

De fire forklaringsfaktorene viser samme tendens i de fire boligområdene. De øvrige variablene gir derimot tildels motstridende utslag i de ulike områdene. Det er mer sammenfall mellom byene (Oslo-områdene imellom og Bergensområdene imellom) enn det er mellom type boligområde. Det er mao. ikke mulig å identifisere noen

overbevisende indre by- versus ytre by-dimensjon, når det gjelder hva som påvirker omfanget av nabokontakt.

Vennekontakt i boligområdet

I analysen av forhold som påvirker omfanget av vennekontakt i boligområdet, er det gjort bruk av samme tilnæringsmåte og tilnærmet samme modell som for nabokontakt. Her måles forklaringsfaktorenes påvirkning for sannsynligheten for at husholdet har omfattende vennekontakt innenfor boligområdet. Modellen har fått et tillegg på to variabler: lang botid og hvorvidt vedkommende er hjemmeværende. Til hjemmeværende regnes også trygdede og pensjonister. Lang botid er personer som har bodd mer enn fem år i boligen. Det antas at det å være tilgjengelig på dagtid har en positiv effekt for å dyrke eventuelle vennskap innenfor nabolaget. Likeledes antas at det å utvikle vennsapsrelasjoner krever tid, slik at lang botid også har positiv effekt.

Tabell 19: Logitanalyse for andel med omfattende vennekontakt, alle boligområdene.¹⁵

Forklaringsvariabler	endring i sannsynlighet
Å bo i høyblokk	-1,1
Å ha skolebarn i husholdet	3,2*
Å ha bodd i boligen under tre år	2,8
Å ha bodd i boligen over fem år	3,3*
Å være hjemmeværende	1,3
Å være arbeidsledig	1,8
Å være innvandrere	1,1
Å være under 40 år	2,2*
Å være over 60 år	-3,6*
Å være fra området	1,8
Å ha høy utdanning	-0,1
Å være kvinne	0,9
Å ha omfattende nabokontakt	14,9*

*= signifikant på minst 0.05 nivå

I tabellen er omregningen av logitkoeffesienten til forklart sannsynlighet gjort på samme måte som i tabell 18. Tabellen viser at individuelle karakteristika og kjennetegn ved husholdet/ bosituasjonen gjennomgående har mindre forklaringskraft for omfanget av omfattende vennekontakt enn de hadde for nabokontakt.

Den enkeltfaktoren som forklarer mest av variasjonen er nabokontakt. Sannsynligheten for å ha omfattende vennekontakt innenfor området øker med nær 15% dersom vedkommende er en av de 44% (tab 7) som har omfattende nabokontakt.

¹⁵Modellens signifikans: P=0,0001

Dette er et gjennomgående trekk også når analysen splittes for område. I de to boligområdene i ytre by øker sannsynligheten for å ha omfattende vennsksrelasjoner innenfor området med hele 20% i ytre Oslo og 17% i ytre Bergen. I begge områdene i indre by-områdene øker sannsynligheten med rundt 10%

Faktorer som øker sannsynligheten for vennekontakt i boligområdet

Fire av de øvrige forklaringsvariablene er signifikante på minst 0,05 nivå, selv om forklaringsevnen er liten: Det å ha skolebarn i husholdet er av betydning for sannsynligheten for at husholdet har omfattende vennekontakt innenfor området, også når omfanget av nabokontakt er holdt konstant. Effekten er imidlertid redusert til 3 prosentpoeng. Et hushold med skolebarn har mao bare 3 % større sannsynlighet for å ha omfattende vennekontakt enn hushold uten, når de andre faktorene, deriblant omfanget av nabokontakt, holdes konstant. Når analysen kjøres for hvert av boligområdene gir det å ha skolebarn i husholdet noe ulike utslag i de ulike områdene. For ytre Bergen øker det å ha skolebarn sannsynligheten for vennekontakt med 7% mens det i ytre Oslo øker med 4%. Utslagene er vesentlig mindre for de indre byområdene.¹⁶ Analysen tyder dermed på at dette med å ha skolebarn er viktigere for å utvikle en uformell nabokontakt i indre byområder, hvor omfanget av slik kontakt er minst, enn i ytre. Samtidig er det å ha omfattende nabokontakt og det å ha skolebarn i husholdet mindre betydningsfullt for omfanget av lokale vennsksrelasjoner i indre byområder enn i de ytre områdene.

Det å ha bodd i boligen over fem år gir også et lite positivt, signifikant utslag. Det er overraskende at effekten av lang botid og særlig av det å være oppvokst i området er såvidt liten.

Faktorer som reduserer sannsynligheten for vennekontakt i området

Det å være eldre, over 60 år, har en svak negativ effekt. Det reduserer sannsynligheten for omfattende vennekontakt innenfor området. Når materialet splittes opp etter område avtar effekten i tre av områdene, men ikke i ytre Bergen. Her bidrar det å være over 60 år til å redusere sannsynligheten for omfattende vennekontakt innenfor området med nær 11%. Det er vanskelig å gi noen god forklaring på hvorfor høy alder virker så sterkt reduserende på omfanget av nabokontakt i dette området. Riktignok utvikles mange av ens vennsksrelasjoner i realtivt ung alder, og området er såvidt nytt (ca 30 år) at de eldre verken kan ha hatt ungdomstiden eller etableringsfasen i området. Dette gjelder imidlertid også for området i ytre Oslo. Det gjelder faktisk også for indre Oslo. Til tross for at indre Oslo er et av landets eldste bosettingsområder, er den gjennomsnittlige botiden i studieområdet svært kort. Dette må i hovedsak tilskrives byfornyelsen i området. Det synes derfor som om en må gripe til andre forklaringsmodeller enn områdetets alder.

¹⁶Det er gjort logitanalyse for de samme forklaringsvariablene for hvert område også for denne integrasjonsvariablen. Disse er presentert i vedlegg 2. Som det framgår av tabell 10 er det realtivt få som har positiv verdi for indeksen vennekontakt i boligområdene i indre by. For å få til logitanalyse for indre Bergen med "vennekontakt" som avhengig variabel, måtte de (svært få) fra fremmedkulturelle land holdes utenfor analysen.

Arbeidsledighetens betydning

I tabell 16 er utslagene for variablene om arbeidsledighet ikke signifikant. En kan likevel ikke avvise en antakelse om at variabelen har betydning. Slik fortegnet tilsier er betydningen svak, men positiv. Når materialet splittes opp etter område, viser det seg at den svake utslaget for områdene samlet skyldes at det å være arbeidsledig har ulike betydningen i de ulike områdene. I Bergen-områdene har det å være arbeidsledig positiv betydning for sannsynligheten for å ha omfattende vennekontakt. Særlig slår dette positivt ut i området i ytre Bergen. Her øker sannsynligheten for positiv skåre med hele 25% dersom vedkommende er arbeidsledig. I Oslo-områdene har imidlertid arbeidsledighet svak negativ betydning.

Variasjonen i betydningen av arbeidsledighet kan tildels forklares ved å se på hvem de arbeidsledige er. Tabellen nedenfor viser kjønnsforskjeller i andelen arbeidsledige i de fire områdene:

Tabell 20: Arbeidsledighet for kvinner og menn i de fire boligområdene (%)

Område	kjonn	er arbeidsledig
Indre Oslo	M	10,2 %
	K	6,5 %
Indre Bergen	M	3,0 %
	K	4,8 %
Ytre Bergen	M	1,0 %
	K	10,0 %
Ytre Oslo	M	3,0 %
	K	1,4 %

Tabellen viser at andelen kvinner blant de arbeidsledige varierer. I ytre Bergen er de arbeidsledige primært kvinner. I dette området øker variabelen arbeidsledighet sannsynligheten for omfattende nabokontakt med hele 25%. I ytre Oslo er det derimot klar overvekt av menn i gruppen arbeidsledige. I ytre Oslo viste arbeidsledighetsvariabelen klare en negativ sannsynlighet. Det kan derfor se ut til at arbeidsledighet bidrar til å øke sannsynligheten for å ha omfattende vennekontakt innenfor boligområdet dersom de arbeidsledige er kvinner og bor i et område hvor det er mange andre kvinner som er i samme situasjon. I områder hvor majoriteten av de arbeidsledige er menn, reduseres sannsynligheten for å ha omfattende vennekontakt. Som påpekt etter tabell 18, gjør samme tendens seg gjelden for omfanget av nabokontakt.

Betydningen av å være oppvokst i et fremmedkulturelt land

Å være innvandrer har svak positiv betydning når alle områdene analyseres sammen. Som tidligere påpekt er andelen innvandrere ulik i de fire områdene. I indre Oslo, som med avstand har størst andel, øker det å være oppvokst i et fremmedkulturelt land

sannsynligheten for å ha omfattende vennekontakt innenfor boligområdet med hele 13,4%. I de to andre områdene gir ikke innvandrervariabelen signifikant utslag.

Når en og samme variabel slår ut på såvidt ulike måter, må dette fortolkes ut fra situasjonen i de ulike boligområdene. En rimelig forklaring er at dersom beboere fra fremmede kulturer bor i områder med en relativt stor andel andre fremmedkulturelle, har disse større mulighet for å etablere sosiale relasjoner til andre medbeboere. I datagrunnlaget er det ikke rom for å studere om relasjonene fra en innvandrer primært går til andre innvandrere, eller til norske medbeboere. Det er grunn til å tro at begge deler er tilfelle. Uansett hvem relasjonene knyttes til, er det av vesentlig betydning at innvandrere faktisk har vel så omfattende lokalbasert vennekontakt innenfor området i boligstrøk hvor det bor relativt mange innvandrere, mens de har mindre av både nabokontakt og lokalbasert vennekontakt i strøk hvor det bor få innvandrere.

Oppsummering - vennekontakt

Analysen har vist at omfanget av nabokontakt er av betydning for omfanget av vennekontakt. Dersom en beboer har omfattende nabokontakt (spontane relasjoner) bidrar det til å øke sannsynligheten for at vedkommende også har omfattende vennsksrelasjoner (primærrelasjoner) innenfor området.

Videre viser analysen at forklaringsvariablene som slo kraftig ut i forbindelse med nabokontakt i hovedsak også påvirker sannsynligheten for å ha omfattende vennekontakt innenfor boligområdet. De fleste av variablene har imidlertid langt svakere forklaringskraft. Dette innebærer at forhold utenfor modellen har større betydning for lokalbasert vennekontakt enn det har for nabokontakt. For eksempel vil den individuelle flyttekarriæren til den enkelte beboer trolig ha betydning for omfanget av vennekontakt innenfor området. Vennskap knyttes gjerne i relativt ung alder og flytting f.eks. innenfor byen vil ikke bryte vennsksbånd, de kan opprettholdes til tross for at en bor i ulike bydeler. Når venner bor relativt nær, som i samme by, reduseres kan hende interessen for å etablere nye vennskskap innenfor området.

I tillegg til nabokontakt er "lang botid", "å ha skolebarn i husholdet" og "å være ung (under 40 år)" de enkeltvariabelene som gir signifikant økning i sannsynligheten for å ha omfattende vennekontakt innenfor boligområdet. Faktorer som bidrar til å redusere sannsynligheten for å ha omfattende vennekontakt er høy alder.

Analysen viser også at spesifikke forhold i de ulike områdene er av betydning omfanget av vennsksrelasjoner lokalt. Eksempelvis gir fremmedkulturell signifikant og positivt utslag i det området som har en relativt stor andel fremmedkulturelle beboere, og i området hvor det er mange arbeidsledige kvinner, bidrar det å være arbeidsledig til signifikant økning i sannsynligheten for omfattende vennekontakt innenfor området.

Deltakelse i beboerorganisasjoner

Tredje og siste ledd i den multivariate analysen er en analyse over faktorer som påvirker omfanget av deltakelse i beboerorganisasjoner. Denne analysen er todelt, den er kjørt for deltakelse i obligatoriske beboerorganisasjoner (her er indre Bergen holdt utenfor) og for deltakelse i frivillige beboerorganisasjoner (her er ytre Bergen holdt utenfor).

Tabell 21: Logitanalyse for andelen med hyppig deltakelse i fora for obligatoriske beboerorganisasjoner i indre Oslo, ytre Oslo og ytre Bergen¹⁷

Forklaringsvariabler	endring i sannsynlighet
Å bo i høyblokk	-10,2*
Å ha skolebarn i husholdet	-6,7
Å ha bodd i boligen under 3 år	-6,3
Å være arbeidsledig	-7,6
Å være hjemmeværende	-12,6*
Å være innvandrere	-10,9*
Å være under 40 år	-10,8*
Å være over 60 år	7,0
Å være fra området	-2,9
Å ha høy utdanning	11,6*
Å være kvinne	-0,5
Å ha omfattende vennekontakt i boligområdet	8,1*
Å ha omfattende nabokontakt innenfor området	21,2*

*=Signifikant på minst 0,05 nivå

Også i dette tredje leddet i den multivariate analysen er det i hovedtrekk gjort bruk av samme modell som i de to foregående analysene, men her er både nabokontakt og vennekontakt innenfor boligområdet tatt med som forklaringsfaktorer. Begrunnelsen for dette er en antakelse om at både det å ha omfattende spontane og det å ha primære relasjoner innenfor boligområdet øker interessen for området og motiverer for å ta del i de konstruerte organisasjonene.

Tabellen viser at variablene som har vist god forklaringsevne i de to foregående analysene også gir signifikante utslag her. Utslagene er tildels kraftigere, dels med motsatte fortegn. Tabellen viser også at vennsapsrelasjoner innenfor et boligområde og særlig nabokontakt, begge har positiv effekt for deltakelse i obligatoriske beboerorganisasjoner. For denne type konstruerte organisasjoner er antakelsene om at stort omfang av primære og særlig spontane relasjoner innenfor boligområdet øker sannsynligheten for deltakelse i konstruerte organisasjoner, blitt styrket.

¹⁷Modellens signifikans: P=0,0001

Faktorer som øker sannsynligheten for deltakelse

Høy utdanning er det individuelle karakteristika som gir sterkest positivt utslag, som øker sannsynligheten for å delta i de fora som er knyttet til obligatoriske beboerorganisasjoner. Også de eldre beboerne er hyppige deltakere.

Faktorer som reduserer sannsynligheten for deltakelse

Når det gjelder individuelle kjennetegn bidrar det å være ung (under 40) til å redusere sannsynligheten for å delta i slike beboerorganisasjoner med nær 11 prosentpoeng. Like stor er effekten av det å være oppvokst i et fremmedkulturelt land. Sterkest reduksjon i sannsynligheten for deltakelse gir imidlertid de hjemmeværende, de som ikke har størstedelen av sin tid budet i arbeid eller skolegang. Å være hjemmeværende, trygdet eller pensjonert reduserer sannsynligheten for å delta med hele 12,6 prosentpoeng. Når det å være hjemmeværende slår såvidt kraftig og negativt ut, tyder dette på at det å ha mye fri tid ikke automatisk er noen ressurs i forhold til engasjement i boligområdets organisasjoner. Det at "ung" alder slår ut som reduserende faktor kan ha sammenheng med at yngre flytter oftere og kan hende ikke i samme grad ser sin bosituasjon som permanent.

Overraskende nok reduserer det å bo i høyblokk (6 etasjer eller mer) sannsynligheten for å delta i de fora obligatoriske beboerorganisasjoner har, selv når omfang av nabokontakt holdes konstant. Det å ha skolebarn i husholdet slår ikke ut når områdene analyseres sammen.

Områdespesifikke variasjoner

Når analysen splittes etter boligområde viser analysen at nabokontakt har noe ulik forklaringssevne i de ulike områdene. I indre Oslo er andelen med omfattende uformell nabokontakt lav. Likevel slår denne variabelen kraftig ut her, det å ha omfattende nabokontakt øker sannsynligheten for hyppig deltakelse i beboerorganisasjoner med hele 30 prosentpoeng. Tilsvarende tall for ytre by er 16 prosentpoeng i ytre Bergen og 22 prosentpoeng i ytre Oslo.

Ikke i noen av de tre områdene har positiv skåre på variabelen "omfattende lokal vennekontakt" signifikant utslag.

Når det gjelder medlemskap i **frivillige beboerorganisasjoner** gir analysen ingen bekreftelse til antakelsen om at omfattende spontane og primære relasjoner innenfor boligområdet øker sannsynligheten for deltakelse i konstruerte organisasjoner. Verken variabelen "vennekontakt" eller variabelen "nabokontakt" gir signifikant endring av sannsynligheten for medlemskap. Her må en ty til andre forklaringsfaktorer.

Når det gjelder individuelle karakteristika viser analysen at dersom beboeren er fra området eller beboeren har høy utdanning, vil dette øke sannsynligheten for at vedkommende er medlem i en frivillig beboerorganisasjon. Dette er for såvidt ikke

overraskende, deltakelse i organisert virksomhet er generelt mer utbredt i grupper med høyere utdanning. Innledningsvis ble det påpekt at den instrumentelle samhandlingen i formelle organisasjoner krever ferdigheter som bl.a. lenger utdanning gir (Martiniussen 1973). Dersom beboeren er ung (under 40 år) eller har bodd i boligen i mindre enn tre år vil det redusere sannsynligheten for medlemskap med noen prosent. Dette vises i tabell 22

Tabell 22: Logitanalyse for andelen med medlemskap i en frivillig beboerorganisasjon vel eller beboerforening) i indre Oslo, indre Bergen og ytre Oslo¹⁸

Variabler	endring i sannsynlighet
Å bo i høyblokk	2,2
Å ha skolebarn i husholdet	-0,3
Å ha bodd i boligen under 3 år	-6,6*
Å være arbeidsledig	-8,1
Å være hjemmевærende	-1,9
Å være innvandrer	-3,6
Å være under 40 år	-4,7*
Å være over 60 år	0,3
Å være fra området	8,4*
Å ha høy utdanning	8,2*
Å være kvinne	0,7
Å ha omfattende vennekontakt i boligområdet	0,5
Å ha omfattende nabokontakt innenfor området	2,7

*=Signifikant på minst 0,05 nivå

Når analysen splittes etter område bekreftes sammenhengene som er skissert ovenfor, selv om det er klare forskjeller mellom områdene i hvor kraftig de ulike variablene slår ut.

Oppsummering - deltakelse i obligatoriske og frivillige beboerorganisasjoner

Denne tredje delen av den multivariate analysen har vist at modellspesifikasjonene for oppslutning om beboerorganisasjoner gir ulikt utslag for obligatoriske og frivillige beboerorganisasjoner.

Når det gjelder obligatoriske beboerorganisasjoner tyder analysen på at både det å ha omfattende nabokontakt og mange omfattende vennsrelasjonen innenfor området styrker sannsynligheten for at beboeren også er en hyppig deltaker i de obligatoriske beboerorganisasjonenes fora. I tillegg viser analysen, overraskende nok, at det å bo i

¹⁸Modellens signifikans: P=0,0001

høyblokk reduserer sannsynligheten. Både det å være ung (under 40 år), det å være hjemneværende på dagtid (trygdet, pensjonist eller hjemmearbeidende) og det å være oppvokst i et fremmedkulturelt land er faktorer som reduserer sannsynligheten. Høy alder og høy utdanning er faktorer som øker oppslutningen.

Når det gjelder deltakelse i frivillige beboerorganisasjoner er oppslutningen målt gjennom medlemskap. Det er her gjort bruk av samme modellspesifikasjon som for de obligatoriske beboerorganisasjonene. Variablene har imidlertid langt svakere forklaringssevne her.

Antakelsen om at det å ha spontane og primære relasjoner innenfor boligområdet vil bidra til å øke sannsynligheten for deltakelse i konstruerte organisasjoner er bekreftet, men bare når det gjelder omfanget av oppslutningen om obligatoriske beboerfora.

5. Sammendrag og konklusjon

Omfanget av tre formene for samhandling i de fire områdene

Innledningsvis ble det stilt spørsmål om hvilke typer fellesskap det er rimelig å forvente kan utvikles i boligområder i bysamfunn, og om det er forskjeller i omfang og innhold i fellesskaper i ulike områder. Med referanse til Coleman og Calhoun ble det trukket fram tre typer sosiale organisasjoner og relasjoner: primære, konstruerte og spontane. Ut fra et endringsteoretisk perspektiv ble det presentert en antakelse om at boligområdene skulle ha relativt begrenset omfang av primære og spontane relasjoner, men at konstruerte organisasjoner muligens kunne forventes å ha noe større oppslutning.

Analysen måler omfanget av tre typer relasjoner eller samhandlingsformer: vennekontakt innenfor boligområdet, nabokontakt og deltakelse i lokale beboerorganisasjoner. Dette er operasjonaliseringer av Colemans primære, spontane, og konstruerte organisasjoner. Primære relasjoner er lite utbredt i alle de fire boligområdene og mindre i boligområdene i sentrum enn i boligområdene i ytterranden av byen. Det presiseres at denne typen relasjoner er belyst med vennsapsrelasjoner, ikke familiære relasjoner.

Uformell og uforpliktende samhandling mellom naboene er den mest utbredte samhandlingformen, eller relasjonstypen, av de tre som inngår i analysen. Dette gjelder i alle fire områdene. Også omfanget av denne type samhandling følger en urbanitetsdimensjon. Den er mest utbredt i boligområder ved bygrensens miljøstabile ytterkant og minst utbredt i sentrumsområdet med lite miljøstabilitet. Denne type samhandling er sett som en operasjonalisering av Colemans spontane relasjoner.

Det tredje aspektet ved lokale sosial integrasjon er oppslutning om beboerorganisasjoner. Dette målet har likhetstrekk med Colemans konstruerte organisasjoner. Denne type samhandling viser ikke samme klare mønster. Eksempelvis er oppslutningen om lokalbaserte konstruerte organisasjoner relativt høy i det området hvor det er minst utbredt å ha både spontane og primære relasjoner innenfor boligområdet. Det ser derfor ut til at interne forhold i boligområdet har større betydning for denne type integrasjon enn for de to andre målene.

I analysens andre del er det fokusert på forhold som påvirker omfanget av de ulike aspektene ved lokal sosial integrasjon. Analysen viser at både det å ha omfattende vennekontakt innenfor boligområdet og det å ha omfattende nabokontakt øker sannsynligheten for oppslutning om beboerorganisasjoner. Sagt i Colemans terminologi, viser analysen at deltakelse både i primære og spontane organisasjoner styrker oppslutning om konstruerte organisasjoner i et boligområde. Særlig vesentlig synes omfanget av spontane relasjoner å være.

Karakteristika som sterkest påvirker omfanget av lokale sosiale relasjoner og lokal samhandling

I analysens andre del er det søkt etter forhold som kan forklare variasjonene. Forklaringsfaktorene er knyttet til trekk ved husholdet og individuelle karakteristika. Når det gjelder trekk ved husholdets situasjon, viser analysen at høyhus er lite egnet til å fremme noen av de tre formene for lokalbasert samhandling. Dette var ikke uventet når det gjelder spontane relasjoner, blant annet ut fra teoriene om det norske idealet om uavhengighet (Gullestad 1992) og vårt behov for autonomi og kontroll over egen bosituasjon (Altern 1978 og Clark 1969). Jo tettere en bor, jo mer berøres en av sine medbeboeres virksomheter, og jo viktigere blir det å opprettholde distanse til andre. At det å bo i høyblokk også virker entydig reduserende på omfanget av de to andre relasjonstypene var uventet og vanskelig å forklare ut fra den analysen som til nå er kjørt.

Også botid, hvor lenge den enkelte har bodd i sin bolig, har betydning for omfanget av nabokontakt. Lang botid øker sannsynligheten for at beboerne inngår i alle de tre relasjonstypene, om enn på noe ulike måter. Botiden har også noe forskjellig effekt i de ulike boligområdene.

Annen forskning hevder at "bomiljøet er viktig for dem som trenger det" (Schiefløe 1985). Som "trengende" pekes det på barn, eldre og andre grupper beboere som er lite mobile eller som er lite integrert i andre deler av samfunnslivet. Ut fra den foreliggende analysen er det grunn til å nyansere dette bildet noe:

- Barn i husholdet er en faktor som entydig virker styrkende både på omfanget av primære og spontane relasjoner (på vennekontakt og nabokontakt), men ikke for oppslutningen om beboerorganisasjoner.
- Kvinner ble tidligere sett som bærere av de sosiale nettverkene i boligområdene. I denne analysen slår imidlertid ikke kjønn ut på noen overbevisende måte.
- Videre blir eldre beboere ofte trukket fram som grupper som "trenger bomiljøet". I analysen er imidlertid effekten av eldre bare signifikant for vennekontakt, og da er sammenhengen slik at det å være over 60 år reduserer sannsynligheten for å ha omfattende vennekontakt innenfor området.
- Arbeidsledige og hjemmeværende (herunder også trygdede og pensjonister) er grupper som ofte trekkes fram i forbindelse med bomiljøetsatsing. Analysen antyder at disse gruppene i dag snarere er mindre integrerte i boligområdets ulike fellesskap enn andre grupper beboere. Når analysen splittes etter boligområde, tyder det på at arbeidsledige oftere har primære og spontane relasjoner innenfor boligområdet, dersom de arbeidsledige er kvinner!
- Det å være innvandrere, som ofte betyr at en deltar mindre enn gjennomsnittet på andre samfunnsarenaer, reduserer sannsynligheten for å inngå i alle de tre aspektene ved lokale sosial integrasjon, om enn med ulik styrke. Når analysen splittes for område viser det seg imidlertid at det å være innvandrere øker sannsynligheten for å ha primære relasjoner innenfor boligområdet. Dette er imidlertid bare tilfelle i de boligområdene hvor det er relativt mange innvandrere.

Resultatene antyder med dette at situasjonen til beboergrupper som generelt antas å være marginalisert i samfunnslivet kan være svært forskjellig avhengig av trekk ved de nabolagene de bor i. Hovedbildet er at marginaliserte beboergrupper ikke er mer integrerte i boligområdets sosiale organisasjoner enn andre beboere, men det ser ut til dette må nyanseres dersom området har flere beboere i samme situasjon.

Når det gjelder konklusjoner i forhold til de innledende problemstillingene, støtter analysen antakelsen om at primære og spontane relasjoner er minst utbredt i de boligområdene som er minst miljøstabile. Videre følger variasjonene i oppslutningen om konstruerte organisasjoner følger ikke en miljøstabilitetsdimensjon, men er vel så utbredt i området som har minst av de andre to samhandlingsformene. Dette styrker Colemans antakelse om endring og utviklingen av de tre organisasjons- eller relasjonstypene. Det er imidlertid sterk sammenheng mellom det å ha spontane relasjoner og det å delta i lokale konstruerte organisasjoner. Særlig gjelder dette i det området som har lite av spontane relasjoner. En kan derfor stille spørsmål om det empiriske skillet mellom spontane relasjoner, som selvbærende og konstruerte relasjoner, som initiert av en ekstern part, er entydig. De spontane, selvbærende relasjonene fremmer konstruerte, selv der de spontane er relativt lite utbredt. En kan imidlertid også godt tenke seg en motsatt sammenheng, at det ut fra konstruerte relasjoner vokser fram selvbærende, spontane relasjoner.

Konsekvenser for lokalt utviklingsarbeid i boligområder

Vennekontaktens- og nabokontaktens betydning for deltakelsen i beboerorganisasjoner har noen implikasjoner for det lokale utviklingsarbeidet som gjøres i mange boligområder. Analysen gir grunnlag for å slutte at det å arbeide for økt samhandling mellom beboere også er en strategi for å øke deltakelsen i lokale beboerorganisasjoner. Det er også grunn til å tro at en får mest igjen i forhold til engasjement i beboerfora ved å øke samhandlingen naboer imellom. Dette er en form for spontane fellesskap hvor samhandlingen først og fremst tar utgangspunkt i rollene som naboer og nærboende, og hvor samhandlingen finner sted i det nære nabolaget. Innledningsvis ble Søren Olssons inndeling i det lille og det store nabolaget trukket fram (Olsson 1991). Olsson tok til orde for at utviklingsarbeid i boligområder i større grad måtte konsentrere seg om det nære nabolaget. Analysen viser at dersom hensikten bak lokalt utviklingsarbeid i boligområder er å øke engasjement ovenfor boligområdet, er det å styrke nabokontakten en vei å gå.

I neste omgang kan en så spørre om hvordan nabokontakten kan styrkes. Analysen peker på at trekk ved husholdet er viktig, blant annet at det er barn i husholdet. Det kan imidlertid være praktisk vanskelig å skifte ut deler av beboermassen slik at flere barnefamilier kommer inn i et område. Dette er forhold som må tilrettelegges allerede på tidlig planleggingsstadium, når området disponeres eller strategier for byfornyelse legges opp. Selv da vil muligheten for å styre sammensetningen av hushold være vanskelig. Noe kan imidlertid gjøres ved utforming av leilighetene. I tillegg synes det å bygge høyblokker i sentrumsområder (hvor mobiliteten i utgangspunktet er stor) å være lite egnet for å fremme nabokontakt. I tillegg er det vesentlig at det i områder med stor mobilitet, som i indre Oslo, legges til rette for at flere blir boende lenger i sin bolig. I

slike områder er det vesentlig at en øker andelen beboere med et perspektiv på boligen som et blivende sted. Virkemidlene her er flere: redusere framleie, ikke å bygge utleieboliger/tillate omdisponering til utleieboliger, å legge forholdene til rette slik at de som ønsker å bli boende i området faktisk får økonomisk mulighet til det o.a.

Vedlegg

Vedlegg 1: Samhandling med naboer etter område

Tabell X: Å gå på handletur sammen med naboene (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Gjør det nå	9	13	24	17	16
Kunne tenke meg det	20	10	16	18	16
Kunne ikke tenke meg det	55	62	35	47	50
Vet ikke	16	15	25	18	18
Sum	100	100	100	100	

Tabell Y: Dra på bytur, kino o.a. om kvelden, sammen med naboene (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Gjør det nå	5	14	17	9	11
Kunne tenke meg det	32	30	30	27	30
Kunne ikke tenke meg det	51	43	31	45	43
Vet ikke	13	14	22	19	17
Sum	100	100	100	100	100

Tabell Z : dra på korte turer, på sjoen, i skogen o.l. utenfor boligområdet, sammen med naboene. (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Gjør det nå	7	15	10	17	12
Kunne tenke meg det	36	30	32	30	32
Kunne ikke tenke meg det	43	36	28	33	36
Vet ikke	15	18	29	19	20
Sum	100	99	100	100	100

Tabell Æ: Gå på moter, trening o.l. sammen med en nabo (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Gjør det nå	7	17	13	20	14
Kunne tenke meg det	28	37	40	36	35
Kunne ikke tenke meg det	54	33	25	31	36
Vet ikke	11	12	22	13	14
Sum	100	100	100	100	100

Tabell Ø: Å reise på ferietur sammen med naboene (%)

	Indre Oslo	Indre Bergen	Ytre Bergen	Ytre Oslo	total
Gjør det nå	3	6	4	6	5
Kunne tenke meg det	10	10	11	14	11
Kunne ikke tenke meg det	76	71	53	63	66
Vet ikke	11	14	32	17	18
Sum	100	100	100	100	100

Vedlegg 2: Logitanalyse for omfattende nabokontakt etter boligområde

	Indre Oslo		Indre Bergen	
Variabler	%andel m. dummy=1	endring i sannsynlighet	%andel m. dummy =1	endring i sannsynlighet
fraomdu	7,5	10,2	35,5	-0,4
utdahdu	32,0	0,6	37,6	-9,7
skoledu	19,0	26,4*	16,7	11,5
kbotidu	36,8	-10,5	27,4	-15,1*
arbledu	8,7	-2,4	3,9	17,9
fremkudu	24,5	-0,5	2,9	-5,0
aldu40du	65,2	-18,7*	50,5	7,7
aldo60du	9,9	3,8	18,3	-1,6
hoydu	52,2	-10,8	-	-
kjonndu	42,2	-2,6	56,0	-3,6

* Er signifikant på minst 0.05 nivå

	Ytre Oslo		Ytre Bergen	
Variabler	%andel m. dummy=1	endring i sannsynlighet	%andel m. dummy =1	endring i sannsynlighet
fraomdu	19,3	1,3	13,5	-7,9
utdahdu	24,0	7,5	12,6	-2,7
skoledu	26,4	5,3	23,9	12,4
kbotidu	12,3	-0,4	23,6	-16,4*
arbledu	2,0	-11,6	5,3	17,1
fremkudu	10,2	6,6	3,7	-27,9*
aldu40du	35,0	-8,0	50,3	2,6
aldo60du	20,1	-3,6	14,7	2,3
hoydu	28,7	-16,0*	34,4	-10,5
kjonndu	55,5	0,9	52,0	-2,8

* Er signifikant på minst 0.05 nivå

Vedlegg 3: Logitanalyse for omfattende vennekontakt innenfor boligområdet etter boligområde

Variabler	Indre Oslo		Indre Bergen	
	%andel m. dummy=1	endring i sannsynlighet	%andel m. dummy =1	endring i sannsynlighet
fraomdu	7,5	0,1	35,5	0,5
hoydu	52,2	-2,5	-	-
utdahdu	32,0	0,6	37,6	0,0
skoledu	19,0	-1,1	16,7	1,6
lbotidu	44,3	4,1	53,0	3,1
kbotidu	36,8	5,1	27,4	1,9
arbledu	8,7	2,5	3,9	-0,6
hjemmedu	21,7	-1,3	25,6	1,5
fremkudu	24,5	13,5*	-	-
aldu40du	65,2	-0,5	50,4	3,4*
aldo60du	9,9	-2,0	18,3	-1,4
kjonndu	42,2	-0,9	56,0	-0,9
nabokontakt	33,6	10,3	44,4	10,5*

* Er signifikant på minst 0.05 nivå

Variabler	Ytre Oslo		Ytre Bergen	
	%andel m. dummy=1	endring i sannsynlighet	%andel m. dummy =1	endring i sannsynlighet
fraomdu	19,3	2,8	13,5	2,9
utdahdu	24,0	-0,4	12,6	14,0*
skoledu	26,4	4,0*	23,9	7,9*
lbotidu	79,6	1,4	59,4	-2,5
kbotidu	12,3	5,4	23,6	-2,9
hoydu	28,7	-1,6	34,4	0,5
arbledu	2,0	-1,3	5,3	25,0*
hjemmedu	26,6	-1,1	22,9	9,4*
fremkudu	10,2	0,8	3,7	1,3*
aldu40du	35,0	2,1	50,3	0,6
aldo60du	20,1	-1,8	14,7	-10,7*
kjonndu	55,5	2,0	52,0	8,8*
nabokontakt	57,9	20,2*	45,1	17,0*

* Er signifikant på minst 0.05 nivå

Vedlegg 4: Logitanalyse for hyppig deltakelse i obligatoriske beboerorganisasjoner etter boligområde

	Indre Oslo	
Variabler	%andel m. dummy=1	endring i sannsynlighet
fraomdu	7,5	21,0
hoydu	52,2	-30,1*
utdahdu	32,0	19,6
skoledu	19,0	-29,0*
kbotidu	36,8	-24,5*
arbledu	8,7	-31,5
hjemmedu	21,7	-45,9*
fremkudu	24,5	-21,2
aldu40du	65,2	-29,3*
aldo60du	9,9	34,2*
kjonndu	42,2	9,9
vennekont	13,8	16,2
nabokontakt	33,6	30,4*

* Er signifikant på minst 0.05 nivå

	Ytre Oslo		Ytre Bergen	
Variabler	%andel m. dummy=1	endring i sannsynlighet	%andel m. dummy =1	endring i sannsynlighet
fraomdu	19,3	-19,3*	13,5	3,3
utdahdu	24,0	-3,7	12,6	6,9
skoledu	26,4	-6,8	23,9	4,5
kbotidu	12,3	11,6	23,6	-3,2
hoydu	28,7	-19,7*	34,4	-1,9
arbledu	2,0	17,6	5,3	-0,3
hjemmedu	26,6	-15,0*	22,9	-3,5
fremkudu	10,2	-7,3	3,7	-4,9
aldu40du	35,0	-9,4	50,3	-4,3
aldo60du	20,1	-4,8	14,7	13,4*
kjonndu	55,5	1,0	52,0	-0,4
vennekontakt	27,1	12,1	30,0	4,8
nabokontakt	57,9	22,3*	45,1	16,3*

* Er signifikant på minst 0.05 nivå

Vedlegg 5: Logitanalyse for medlemskap i frivillige beboerorganisasjoner etter boligområde

	Indre Oslo		Indre Bergen	
Variabler	%andel m. dummy=1	endring i sannsynlighet	%andel m. dummy =1	endring i sannsynlighet
fraomdu	7,5	7,3	35,5	3,3
hoydu	52,2	-2,3	-	-
utdahdu	32,0	19,5	37,6	-3,4
skeleydu	19,0	-2,6	16,7	6,2
kbotidu	36,8	-13,5	27,4	-4,7
arbledu	-	-	-	-
hjemmedu	21,7	-4,3	25,6	-1,2
fremkudu	24,5	-7,1	-	-
aldu40du	65,2	-5,7	50,4	-5,9*
aldo60du	9,9	10,6	18,3	-2,8
kjonndu	42,2	-4,5	56,0	1,7
vennekont	13,8	-0,4	17,5	0,8
nabokontakt	33,6	1,7	44,4	14,6*

* Er signifikant på minst 0.05 nivå

	Ytre Oslo	
Variabler	%andel m. dummy=1	endring i sannsynlighet
fraomdu	19,3	12,1*
utdahdu	24,0	13,1*
skeleydu	26,4	-1,4
kbotidu	12,3	-2,9
hoydu	28,7	3,6
arbledu	2,0	4,8
hjemmedu	26,6	-2,8
fremkudu	10,2	-2,8
aldu40du	35,0	-3,4*
aldo60du	20,1	3,5
kjonndu	55,5	2,5
vennekontakt	27,1	2,7
nabokontakt	57,9	-1,2

* Er signifikant på minst 0.05 nivå

Tabell og figuroversikt:

- Tabell 1: Andel som har konkrete flyteplaner eller som planlegger å flytte innen tre år. s. 22
- Tabell 2: Andel som har svart at de er helt eller delvis enig i utsagn om tilhørighet i eget boligområde, fordelt etter boligområde (%). s. 23
- Tabell 3: Hvor ofte en snakker med nabo etter boligområde (%). s. 24
- Tabell 4: Hvor ofte en besøker naboene/får besøk av naboer (%). s. 24
- Tabell 5: Hvor ofte en låner ting av naboer (%). s. 25
- Tabell 6: Hvor ofte en hjelper/får hjelp av nabo med små tjenester (%). s. 25
- Tabell 7: Todelt indeks over hyppighet i samvær med naboene etter boligområde (%). s. 26
- Tabell 8: Ønske om nabokontakt etter hvor omfattende kontakt de har. Alle områdene under ett (%) (Vektet). s. 26
- Tabell 9: Andel naboer som svarer bekreftende på at de tidvis gjør ulike aktiviteter sammen med naboene, utenfor området (%). s. 27
- Tabell 10: Todelt indeks over det å ha forpliktende nabokontakt etter boligområde (%). s. 27
- Tabell 11: Kontakt med venner bosatt i samme boligområde, etter område (%). S. 28
- Tabell 12: Antall familier en omgås innenfor boligområde, etter boligområde (%). s. 28
- Tabell 13: Andel beboere som har omfattende vennekontakt innenfor boligområde, etter boligområde (%). s. 29
- Tabell 14: Boligens eierstruktur fordelt på boligområde (%). s. 30
- Tabell 15: Andel beboere som ofte deltar i generalforsamlinger/velforening, etter boligområde (%). s. 31
- Figur 1: Prosentandel som ikke skårer på noen av de tre integrasjonsmålene, og andel med skåre på henholdsvis en, to og tre integrasjonsmål i de fire ulike boligområdene. s. 33
- Tabell 16: Andel som sier seg henholdsvis helt eller delvis enig i to trivselsutsagn etter skåre på de fire integrasjonsmålene. Alle områdene vektet (%) Avrundede tall. s. 33
- Tabell 17: Oversikt over forklaringsvariablene som er valgt i modellen og andelen dummy=1 (dvs. Hvor stor andel av utvalget som har skåre 1 på variabelen) N=1455, Nv=1743. s. 36.
- Tabell 18: Logitanalyse for nabokontakt, alle boligområdene. s. 37
- Tabell 19: Logitanalyse for andel med omfattende vennekontakt, alle boligområdene. s. 40
- Tabell 20: Arbeidsledighet for kvinner og menn i de fire boligområdene (%). s. 42
- Tabell 21: Logitanalyse for andelen med hyppig deltakelse i fora for obligatoriske beboerorganisasjoner i indre Oslo, ytre Oslo og ytre Bergen. s. 44
- Tabell 22: Logitanalyse for andelen medlemskap i en frivillig beboerorganisasjon (velforening eller beboerforening) i indre Oslo, indre Bergen og ytre Oslo. s. 46

Tabeller i vedlegg:

- Samhandling med naboer etter område (%), tabell X, Y, Z, Æ, Ø. s. 52
- Logitanalyse for omfattende nabokontakt etter boligområde. s. 54
- Logitanalyse for omfattende vennekontakt innenfor boligområdet etter boligområde. s. 55
- Logitanalyse for hyppig deltakelse i obligatoriske beboerorganisasjoner etter boligområde. s. 56
- Logitanalyse for medlemskap i frivillige beboerorganisasjoner etter boligområde. s. 57

Logit-utskrifter, basis for omregning til forklart sannsynlighet. s. 62

Litteraturliste

- Ahrne, Göran 1980: *Struktur och vardagsverklighet* Korpen forlag, Gøteborg
- Asplund, J 1987: *Om hälsningssermonier, mikromakt och asosial pratsomhet*. Korpen forlag, Gøteborg
- Aubert, W. 1981: *Sosialt samspill*. Universitetsforlaget, Oslo
- Altern Haugen, I. 1978: "Om forvaltning av utilgjengelighet". Tidsskrift for samfunnsforskning, vol. 19, s. 405-414
- Balvig, F 1978: *Angst for kriminalitet*. Gyldendal-København
- Barlindhaug, Rolf 1995: *Kan eldres boligformue redde velferdsstaten?* prosjektrapport 186 Byggforsk
- Barneombudet 1990: *Fakta om barn*. Oslo
- Bergman, B 1991: "Från storstadspessimism till stadslivsidealens rennässansa" i *Stadsliv och grannskap* Bergman, Hjärne og Olsson (red), Institut för bygnadsforskning, Gävle
- Bull, Hansen og Haug 1971: *A bo i drabantby*. Byggforskrapport 66
- Christie, N: *Hvor tett et samfunn*. Universitetsforlaget. Oslo
- Calhoun, C. 1991: "Indirect Relationships and Imagined Communities: Large-Scale Social Integration and the Transformation of Every Day Life" i Bourdieu, P. and Coleman, J. (red), *Social Theory for a Changing Society*, New York
- Coleman, J. 1991: "Prologue: Constructed Social Organizations" i Bourdieu, P. and Coleman, J. (red). *Social Theory for a Changing Society*, New York
- Hagen, K 1995: *Innvandrere og flyktningers levekår*. Oslo - FAFO
- Hjärne, L 1992: "Reflexioner om det goda boende" i *Stadsliv och grannskap* Bergman, Härne og Olsson (red), Institut för bygnadsforskning, Gävle
- Gehl, J 1980: *Livet mellom husene*. Universitetsforlaget, København
- Granowetter, M.S. 1973: "The Strength of weak Ties". American Journal of Sociology, vol. 78

- Gullestad, M. 1985: *Livsstil og ulikhet*. Universitetsforlaget, Oslo
- Gullestad, M. 1983: "Omsorg og subkultur". Tidsskrift for samfunnsforskning, vol. 24
- Gullestad, M. 1992: *The Art of social Relations. Essays on Culture, Social Action and Everyday Life in Modern Norway*. Scandinavians University Press
- Jeffery, R.C. 1977: *Crime Prevention Through Environmental Design*
- Langsæther, Å. 1986: *Bydeler som lokalsamfunn*. INAS-rapport 86:5, Oslo
- Haraldsen, G og Kitterød, H 1992: *Dognet rundt - tidsbruk og tidsorganisering 1970-90*. Statistisk sentralbyrå 1992
- Martinussen, W. 1973: *Fjerndemokratiet*. Gyldendal, Oslo
- Meckstroth, T. 1975: "Most Different Systems and Most Similar Systems" i *Comparativ Political Studies*, vol. 8 s. 132-157
- Merry, S.E. 1981: "Defensible Space undefended. Social Factors in Crime Control Through Environmental Design". *Urban Affairs Quaterly*, vol. 16 no. 4
- Nordahl, B. 1992: *Kriminalitetsforebyggende tiltak på Holmlia. En studie av sosialt miljø, utrygghet og kriminalitet i et boligområde i Oslo*. Prosjektrapport 108, Norges byggforskningsinstitutt
- Nordahl, B. 1993: *Notat om sosiale prosesser i velforeninger og borettslag*. Arbeidsnotat 826. Norges Byggforskningsinstitutt
- Nordahl, B. 1994: *Kommunal boligplanlegging?* Prosjektrapport 146, Norges byggforskningsinstitutt
- Nordahl, B 1995a: *Nabokontakt og deltakelse i indre by. Rapport fra et boligområde i Gamle Oslo*. Byggforsk
- Nordahl, B 1995b: *Nabokontakt og deltakelse. Rapport fra et blandet boligområde i ytre Oslo*. Byggforsk
- Olsson, S. 1991: "Grannskapet som sosialt ideal och som planeringside" i *Stadsliv och grannskap* Bergmann, Hjärne og Olsson (red), Institut för bygnadsforskning, Gävle
- Rasch, B.E. og Sørensen, R.J. 1984: "Geografisk Mobilitet, naboskapsintegrasjon og frivillig organisering i lokalsamfunn" Tidsskrift for samfunnsforskning, vol. 25

- Schiefloe P.M. 1985: *Nærmiljø i bysamfunn. Om nærmiljø i byer.*
Byforskningsprogrammet, Universitetsforlaget
- Sæter, O 1994: *Rommets sosiologi. En skisse.* Prosjektrapport 164,
Norges byggforskningsinstitutt
- Søholt, Susanne 1993: *Det muliges kunst* Hovedoppgave. Inst.for statsvitenskap.
Universitetet i Oslo:
- Unstad M. og Ytrehus S. 1994: *Nærmiljøprosjektet i Loddefjord. Evaluering.*
Prosjektrapport 159, Norges byggforskningsinstitutt
- Wærness, K. 1986: "Integrasjon og nærmiljø: velferdspolitiske dilemmaer" i *Det norske samfunn.* Allden (red), Gyldendal, Oslo
- Young, M. og Willmott, P. 1986: *Family and Kinship in East London*
- Ytrehus, S. 1993: *Bomiljøundersøkelsen, sentrale tema.* Arbeidsnotat, Norges byggforskningsinstitutt
- Wikstrøm, T. 1993: "Hemhörighet i det splittrade grannskapet" Paper til symposiet "Staden och bostaden" Karlskrona 1993/Institutionen för bygnadsfunktionslära, Arkitektursektionen, LTH, Lunds Universitet.
- Wikstrøm, T. 1994: *Mellan hemmet och världen - om rum och möten i 40- och 50-talens hyreshus.* Symposium graduale Stockholm/Stehaug
- Østerberg, D. 1977: *Makt og materiell. Samhällsteoretiska esser.*
Korpen forlag, Gøteborg
- Ås, D. 1977: *Ordet er miljø.* Småskrift 3, Norges Byggforskningsinstitutt
- Ås, D. 1991: *Flytting og pendling i Oslo og Akershusregionen.* Prosjektrapport 92,
Norges Byggforskningsinstitutt
- Ås, D 1995a: *Å bo i Loddefjord. Rapport om et bomiljø.* Byggforsk
- Ås, D. 1995b: *Sandviken - et sted å bo. Rapport om et bomiljø.* Byggforsk.

Vedlegg. Utskrift av logitanalysene

The SAS System 1
09:53 Thursday, December 7, 1995

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO,SAMLE14
Response Variable: NABODU
Response Levels: 2
Number of Observations: 1426
Weight Variable: VEKT
Sum of Weights: 1693,66
Link Function: Logit

ALLE OMRÅDENE Response Profile

Ordered Value	NABODU	Count	Total Weight
1	1	645	739,58400
2	2	781	954,07600

WARNING: 29 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables,

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	2322,674	2250,414	,
SC	2327,937	2303,040	,
-2 LOG L Score	2320,674	2230,414	90,260 with 9 DF (p=0,0001) 87,785 with 9 DF (p=0,0001)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-0,0746	0,1047	0,5083	0,4759	,	0,928
FRAOMDU		0,0942	0,1295	0,5296	0,4668	0,022455	1,099
UTDAHDU		-0,0847	0,1205	0,4940	0,4822	-0,022337	0,919
SKOLEDU		0,6272	0,1294	23,5008	0,0001	0,153248	1,872
KBOTIDU		-0,5625	0,1295	18,8702	0,0001	-0,145676	0,570
ARBLEDU		0,2805	0,2485	1,2751	0,2588	0,035072	1,324
FREMKUDU		-0,2995	0,1905	2,4715	0,1159	-0,052009	0,741
ALDU40DU		-0,1437	0,1176	1,4933	0,2217	-0,043180	0,866
ALDO60DU		0,1956	0,1555	1,5821	0,2085	0,042983	1,216
HOYDU		-0,4546	0,1167	15,1713	0,0001	-0,123495	0,635

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 59,8%	Somers' D = 0,231
Discordant = 36,7%	Gamma = 0,239
Tied = 3,5%	Tau-a = 0,114
(503745 pairs)	c = 0,615

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO.SAMLE14
 Response Variable: NABODU
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 224
 Link Function: Logit

INDRE OSLO
 Response Profile

Ordered Value	NABODU	Count
1	1	56
2	2	168

WARNING: 29 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables.

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	253.926	252.399	.
SC	257.338	289.927	.
-2 LOG L Score	251.926	230.399	21.527 with 10 DF (p=0.0177) 21.493 with 10 DF (p=0.0179)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-0.3914	0.4171	0.8809	0.3479	.	0.676
FRAOMDU		0.4130	0.5415	0.5818	0.4456	0.063587	1.511
UTDAH DU		0.0263	0.3860	0.0046	0.9458	0.006673	1.027
SKOLEDU		1.0861	0.4657	5.4391	0.0197	0.220416	2.963
KBOTIDU		-0.4647	0.3835	1.4683	0.2256	-0.123696	0.628
ARBLEDU		-0.0945	0.7391	0.0164	0.8982	-0.013451	0.910
FREMKUDU		-0.0195	0.4457	0.0019	0.9650	-0.004496	0.981
ALDU40DU		-0.8935	0.3753	5.6686	0.0173	-0.235207	0.409
ALDO60DU		0.1568	0.5549	0.0798	0.7776	0.025778	1.170
HOYDU		-0.4799	0.3305	2.1080	0.1465	-0.132316	0.619
KJONNDU		-0.1088	0.3463	0.0988	0.7533	-0.029760	0.897

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 69.2%	Somers' D = 0.399
Discordant = 29.3%	Gamma = 0.405
Tied = 1.5%	Tau-a = 0.150
(9408 pairs)	c = 0.699

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO.SAMLE14
Response Variable: NABODU
Response Levels: 2
Number of Observations: 375
Link Function: Logit

INDRE BERGEN
Response Profile

Ordered Value	NABODU	Count
1	1	168
2	2	207

WARNING: 8 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables.

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	517.797	517.358	.
SC	521.724	560.554	.
-2 LOG L Score	515.797	495.358	20.439 with 10 DF (p=0.0254) 19.926 with 10 DF (p=0.0300)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT	1	-0.3362	0.2810	1.4309	0.2316	.	0.714
FRAOMDU	1	-0.0177	0.2515	0.0050	0.9439	-0.004675	0.982
UTDAHDU	1	-0.4170	0.2475	2.8390	0.0920	-0.111805	0.659
SKOLEDU	1	0.4628	0.3075	2.2659	0.1322	0.095523	1.589
KBOTIDU	1	-0.6805	0.2664	6.5260	0.0106	-0.167682	0.506
ARBLEDU	1	0.7240	0.5718	1.6029	0.2055	0.078321	2.063
FREMKUDU	1	-0.2094	0.7743	0.0731	0.7869	-0.016701	0.811
ALDU40DU	1	0.3121	0.2639	1.3980	0.2371	0.086101	1.366
ALDO60DU	1	-0.0653	0.3402	0.0368	0.8478	-0.014043	0.937
REKEDU	1	0.3593	0.2260	2.5267	0.1119	0.096207	1.432
KJONNDU	1	0.1473	0.2174	0.4591	0.4980	0.040366	1.159

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 63.6%	Somers' D = 0.288
Discordant = 34.8%	Gamma = 0.293
Tied = 1.6%	Tau-a = 0.143
(34776 pairs)	c = 0.644

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO.SAMLE14
 Response Variable: NABODU
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 380
 Link Function: Logit

YTRE OSLO
 Response Profile

Ordered Value	NABODU	Count
1	1	221
2	2	159

WARNING: 3 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables.

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	518.631	526.393	.
SC	522.571	569.735	.
-2 LOG L Score	516.631	504.393	12.238 with 10 DF (p=0.2695) 12.166 with 10 DF (p=0.2741)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		0.4228	0.2377	3.1649	0.0752	.	1.526
FRAOMDU		0.0541	0.2880	0.0353	0.8510	0.011827	1.056
UTDAH DU		0.3248	0.2606	1.5527	0.2127	0.076802	1.384
SKOLEDU		0.2276	0.2600	0.7657	0.3815	0.055495	1.256
KBOTIDU		-0.0166	0.3453	0.0023	0.9616	-0.003025	0.983
ARBLEDU		-0.4712	0.7442	0.4010	0.5266	-0.037347	0.624
FREMKUDU		0.2876	0.3991	0.5194	0.4711	0.048191	1.333
ALDU40DU		-0.3257	0.2647	1.5134	0.2186	-0.085898	0.722
ALDO60DU		0.1515	0.3005	0.2541	0.6142	0.033610	1.164
HOYDU		-0.6494	0.2528	6.6007	0.0102	-0.162581	0.522
KJONNDU		0.0376	0.2176	0.0298	0.8629	0.010310	1.038

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 58.8%	Somers' D = 0.210
Discordant = 37.8%	Gamma = 0.217
Tied = 3.4%	Tau-a = 0.102
(35139 pairs)	c = 0.605

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO.SAMLE18
 Response Variable: NABODU
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 404
 Link Function: Logit

YTRRE BERGEN
 Response Profile

Ordered Value	NABODU	Count
1	1	192
2	2	212

WARNING: 32 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables.

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	561.072	556.444	.
SC	565.074	600.460	.
-2 LOG L Score	559.072	534.444	24.628 with 10 DF (p=0.0061) 23.832 with 10 DF (p=0.0081)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		0.1353	0.2409	0.3154	0.5744	.	1.145
FRAOMDU		-0.3157	0.3066	1.0601	0.3032	-0.061099	0.729
UTDAH DU		-0.1067	0.3182	0.1123	0.7375	-0.020034	0.899
SKOLEDU		0.5163	0.2532	4.1590	0.0414	0.124213	1.676
KBOTIDU		-0.6706	0.2524	7.0574	0.0079	-0.161331	0.511
ARBLEDU		0.7362	0.4664	2.4915	0.1145	0.094167	2.088
FREMKUDU		-1.2073	0.6068	3.9578	0.0467	-0.129970	0.299
ALDU40DU		0.1069	0.2481	0.1856	0.6666	0.029409	1.113
ALDO60DU		0.0937	0.3296	0.0808	0.7762	0.018765	1.098
HOYDU		-0.4223	0.2217	3.6279	0.0568	-0.111986	0.656
KJONNDU		-0.1140	0.2151	0.2808	0.5962	-0.031428	0.892

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 61.4%	Somers' D = 0.256
Discordant = 35.8%	Gamma = 0.264
Tied = 2.9%	Tau-a = 0.129
(40704 pairs)	c = 0.628

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO,SAMLE18
Response Variable: VENINDU
Response Levels: 2
Number of Observations: 1412
Weight Variable: VEKT
Sum of Weights: 1699,109
Link Function: Logit

ALLE OMRÅDENE
Response Profile

Ordered Value	VENINDU	Count	Total Weight
1	1	334	382,7650
2	2	1078	1316,3440

WARNING: 43 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables,

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	1814,958	1632,215	,
SC	1820,210	1705,753	,
-2 LOG L Score	1812,958	1604,215	208,743 with 13 DF (p=0,0001) 200,713 with 13 DF (p=0,0001)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-2,7456	0,2508	119,8829	0,0001	,	0,064
FRAOMDU		0,2817	0,1562	3,2512	0,0714	0,067123	1,325
HOYDU		-0,2155	0,1487	2,1015	0,1472	-0,059536	0,806
KBOTIDU		0,4162	0,2166	3,6940	0,0546	0,109809	1,516
LBOTIDU		0,4684	0,1969	5,6574	0,0174	0,139074	1,597
KJONNDU		0,1418	0,1311	1,1697	0,2795	0,042889	1,152
UTDAH DU		-0,0217	0,1449	0,0224	0,8811	-0,005831	0,979
SKOLEDU		0,4338	0,1468	8,7377	0,0031	0,108574	1,543
HJEMMEDU		0,2139	0,1782	1,4412	0,2299	0,055642	1,238
ARBLEDU		0,2743	0,2647	1,0741	0,3000	0,036596	1,316
FREMKUDU		0,1798	0,2124	0,7161	0,3974	0,033169	1,197
ALDU4ODU		0,3376	0,1448	5,4336	0,0198	0,102094	1,402
ALDCC0DU		-0,9333	0,2542	13,4763	0,0002	-0,207474	0,393
NABO		1,4206	0,1333	113,5591	0,0001	0,428327	4,139

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 73,2%	Somers' D = 0,470
Discordant = 26,2%	Gamma = 0,473
Tied = 0,6%	Tau-a = 0,170
(360052 pairs)	c = 0,735

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO, SAMLE18
Response Variable: VENINDU
Response Levels: 2
Number of Observations: 253
Link Function: Logit

INDRE OSLO
Response Profile

Ordered Value	VENINDU	Count
1	1	35
2	2	218

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	205,381	203,980	,
SC	208,914	253,448	,
-2 LOJL Score	203,381	175,980	27,401 with 13 DF (p=0,0110) 28,270 with 13 DF (p=0,0083)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-2,8909	0,7976	13,1375	0,0003	,	0,056
FRAOMDU		0,0114	0,8397	0,0002	0,9892	0,001661	1,011
HOYDU		-0,6527	0,4245	2,3641	0,1242	-0,180099	0,521
KBOTIDU		0,7303	0,6770	1,1637	0,2807	0,194520	2,076
LBOTIDU		0,6233	0,6655	0,8773	0,3489	0,171034	1,865
KJONNDU		-0,1865	0,4400	0,1796	0,6717	-0,050888	0,830
UTDAHDU		0,1216	0,4384	0,0769	0,7815	0,031339	1,129
SKOLEDU		-0,2530	0,5281	0,2295	0,6319	-0,054802	0,776
HJEMMEDU		0,0202	0,6206	0,0011	0,9740	0,004603	1,020
ARBLEDU		-0,2915	0,6793	0,1841	0,6679	-0,045373	0,747
FREMKUDU		1,4232	0,4778	8,8720	0,0029	0,338167	4,150
ALDU40DU		-0,1005	0,4735	0,0450	0,8319	-0,026438	0,904
ALDO60DU		-0,5084	0,9928	0,2623	0,6086	-0,083813	0,601
NABO		1,1985	0,4207	8,1164	0,0044	0,312715	3,315

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 75,7%	Somers' D = 0,521
Discordant = 23,4%	Gamma = 0,521
Tied = 0,8%	Tau-a = 0,125
(7630 pairs)	c = 0,761

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO,SAMLE18
 Response Variable: VENINDU
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 375
 Link Function: Logit

INDRE BERGEN
 Response Profile

Ordered Value	VENINDU	Count
1	1	67
2	2	308

WARNING: 8 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables,

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	354,024	312,389	,
SC	357,951	359,512	,
-2 LOG L Score	352,024	288,389	63,635 with 11 DF (p=0,0001) 59,102 with 11 DF (p=0,0001)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-3,7729	0,6313	35,7120	0,0001	,	0,023
FRAOMDU		0,2176	0,3532	0,3794	0,5379	0,057460	1,243
KBOTIDU		0,6392	0,4951	1,6669	0,1967	0,157518	1,895
LBOTIDU		0,9016	0,4660	3,7437	0,0530	0,248553	2,464
KJONNDU		-0,5101	0,3188	2,5596	0,1096	-0,139798	0,600
UTDAH DU		0,0129	0,3366	0,0015	0,9694	0,003462	1,013
SKOLEDU		0,5596	0,3847	2,1162	0,1458	0,115509	1,750
HJEMMEDU		0,5209	0,4354	1,4315	0,2315	0,125509	1,684
ARBLEDU		-0,3021	0,7296	0,1715	0,6788	-0,032686	0,739
ALDU40DU		0,9616	0,3771	6,5022	0,0108	0,265317	2,616
ALDO60DU		-1,0082	0,6331	2,5361	0,1113	-0,216868	0,365
NABO		1,8746	0,3411	30,1957	0,0001	0,514647	6,518

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 79,3%	Somers' D = 0,595
Discordant = 19,8%	Gamma = 0,601
Tied = 1,0%	Tau-a = 0,175
(20636 pairs)	c = 0,798

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO,SAMLE18
 Response Variable: VENINDU
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 380
 Link Function: Logit

YTRR OSLO
 Response Profile

Ordered Value	VENINDU	Count
1	1	103
2	2	277

WARNING: 3 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables,

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	446,070	408,902	,
SC	450,010	464,064	,
-2 LOG L Score	444,070	380,902	63,168 with 13 DF (p=0,0001) 59,137 with 13 DF (p=0,0001)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-2,8004	0,6018	21,6515	0,0001	,	0,061
FRAOMDU		0,4343	0,3286	1,7468	0,1863	0,094953	1,544
HOYDU		-0,3388	0,3287	1,0626	0,3026	-0,084821	0,713
KBOTIDU		0,7259	0,5729	1,6057	0,2051	0,131934	2,067
LBOTIDU		0,2378	0,4961	0,2298	0,6316	0,053029	1,268
KJONNDU		0,3174	0,2686	1,3961	0,2374	0,087062	1,373
UTDAH DU		-0,0802	0,3009	0,0711	0,7897	-0,018975	0,923
SKOLEDU		0,5716	0,2911	3,8569	0,0495	0,139404	1,771
HJEMMEDU		-0,2136	0,3906	0,2991	0,5845	-0,052094	0,808
ARBLEDU		-0,2748	0,9427	0,0850	0,7706	-0,021782	0,760
FREMKUDU		0,1461	0,4782	0,0934	0,7600	0,024478	1,157
ALDU40DU		0,3307	0,3135	1,1122	0,2916	0,087218	1,392
ALDO60DU		-0,4026	0,4711	0,7305	0,3927	-0,089348	0,669
NABO		1,7498	0,3041	33,1078	0,0001	0,476515	5,753

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 75,3%	Somers' D = 0,515
Discordant = 23,8%	Gamma = 0,519
Tied = 0,8%	Tau-a = 0,204
(28531 pairs)	c = 0,758

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO,SAMLE18
Response Variable: VENINDU
Response Levels: 2
Number of Observations: 404
Link Function: Logit

YTRE BERGEN
Response Profile

Ordered Value	VENINDU	Count
1	1	129
2	2	275

WARNING: 32 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables.

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	508,088	466,087	,
SC	512,089	522,107	,
-2 LOG L Score	506,088	438,087	68,000 with 13 DF (p=0,0001) 63,230 with 13 DF (p=0,0001)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-1,8177	0,4537	16,0526	0,0001	,	0,162
FRAOMDU		0,2224	0,3365	0,4367	0,5087	0,043050	1,249
HOYDU		0,0424	0,2573	0,0272	0,8690	0,011251	1,043
KBOTIDU		-0,2708	0,4045	0,4482	0,5032	-0,065145	0,763
LBOTIDU		-0,2253	0,3629	0,3854	0,5347	-0,060319	0,798
KJONNDU		0,5977	0,2540	5,5376	0,0186	0,164841	1,818
UTDAHDU		0,8711	0,3434	6,4333	0,0112	0,163634	2,390
SKOLEDU		0,5451	0,2749	3,9301	0,0474	0,131132	1,725
HJEMMEDU		0,6306	0,3183	3,9246	0,0476	0,148691	1,879
ARBLEDU		1,3684	0,5071	7,2836	0,0070	0,175034	3,929
FREMKUDU		0,1025	0,5968	0,0295	0,8637	0,011032	1,108
ALDU4ODU		0,0522	0,2746	0,0362	0,8492	0,014370	1,054
ALDO6ODU		-1,5762	0,4913	10,2917	0,0013	-0,315656	0,207
NABO		1,0179	0,2439	17,4124	0,0001	0,280592	2,767

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 74,0%	Somers' D = 0,490
Discordant = 25,0%	Gamma = 0,495
Tied = 1,0%	Tau-a = 0,214
(35475 pairs)	c = 0,745

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO,SAMLE18
 Response Variable: BORETTDU Deltar ofte i generalforsaml
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 404
 Link Function: Logit

YTRE BERGEN
 Response Profile

Ordered Value	BORETTDU	Count
1	1	87
2	2	317

WARNING: 32 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables,

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	422,931	412,949	,
SC	426,933	468,969	,
-2 LOG L Score	420,931	384,949	35,982 with 13 DF (p=0,0006) 34,762 with 13 DF (p=0,0009)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-1,8765	0,3505	28,6683	0,0001	,	0,153
FRAOMDU		0,2626	0,3751	0,4902	0,4838	0,050829	1,300
HOYDU		-0,1775	0,2849	0,3883	0,5332	-0,047074	0,837
KBOTIDU		-0,3112	0,3365	0,8555	0,3550	-0,074872	0,733
KJONNDU		-0,0348	0,2723	0,0163	0,8984	-0,009591	0,966
UTDAHDU		0,5035	0,3822	1,7358	0,1877	0,094577	1,654
SKOLEDU		0,3426	0,3076	1,2404	0,2654	0,082429	1,409
FREMKUDU		-0,5181	0,8177	0,4014	0,5263	-0,055778	0,596
HJEMMEDU		-0,3414	0,3520	0,9407	0,3321	-0,080492	0,711
ARBLEDU		-0,0301	0,5768	0,0027	0,9583	-0,003853	0,970
ALDU40DU		-0,4351	0,3092	1,9805	0,1593	-0,119719	0,647
ALDO60DU		0,8668	0,4196	4,2679	0,0388	0,173599	2,379
VENIN		0,3635	0,2852	1,6242	0,2025	0,093539	1,438
NABO		1,0088	0,2744	13,5177	0,0002	0,278098	2,742

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 70,2%	Somers' D = 0,411
Discordant = 29,1%	Gamma = 0,414
Tied = 0,7%	Tau-a = 0,139
(27579 pairs)	c = 0,705

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO,SAMLE18
 Response Variable: BORETTDU Deltar ofte i generalforsaml
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 380
 Link Function: Logit

YTRR OSLO
 Response Profile

Ordered Value	BORETTDU	Count
1	1	119
2	2	261

WARNING: 3 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables,

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	474,419	443,639	,
SC	478,359	498,801	,
-2 LOG L Score	472,419	415,639	56,781 with 13 DF (p=0,0001) 51,777 with 13 DF (p=0,0001)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-0,6198	0,3046	4,1412	0,0419	,	0,538
FRAOMDU		-1,0590	0,3585	8,7281	0,0031	-0,231520	0,347
HOYDU		-1,0952	0,3205	11,6792	0,0006	-0,274191	0,334
KBOTIDU		0,4824	0,3890	1,5379	0,2149	0,087667	1,620
KJONNDU		0,0433	0,2512	0,0297	0,8631	0,011887	1,044
UTDAH DU		-0,1670	0,2935	0,3239	0,5693	-0,039500	0,846
SKOLEDU		-0,3167	0,2972	1,1356	0,2866	-0,077239	0,729
HJEMMEDU		-0,7686	0,3853	3,9802	0,0460	-0,187450	0,464
ARBLEDU		0,7239	0,8364	0,7491	0,3868	0,057374	2,063
FREM KUDU		-0,3396	0,5005	0,4603	0,4975	-0,056897	0,712
ALDU40DU		-0,4463	0,3055	2,1344	0,1440	-0,117729	0,640
ALDO60DU		-0,2205	0,4175	0,2789	0,5974	-0,048930	0,802
VENIN		0,5034	0,2796	3,2423	0,0718	0,123523	1,654
NABO		0,9122	0,2706	11,3662	0,0007	0,248420	2,490

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 72,2%	Somers' D = 0,454
Discordant = 26,8%	Gamma = 0,459
Tied = 1,0%	Tau-a = 0,196
(31059 pairs)	c = 0,727

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO,SAMLE18
Response Variable: BORETTDU Deltar ofte i generalforsaml
Response Levels: 2
Number of Observations: 253
Link Function: Logit

INDRE OSLO
Response Profile

Ordered Value	BORETTDU	Count
1	1	68
2	2	185

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	296,510	238,113	,
SC	300,044	287,580	,
-2 LOG L Score	294,510	210,113	84,398 with 13 DF (p=0,0001) 66,885 with 13 DF (p=0,0001)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		0,1450	0,4873	0,0885	0,7661	,	1,156
FRAOMDU		0,9320	0,5959	2,4465	0,1178	0,135690	2,540
HOYDU		-1,3219	0,3709	12,7023	0,0004	-0,364765	0,267
KBOTIDU		-1,0341	0,4086	6,4070	0,0114	-0,275439	0,356
KJONNDU		0,4080	0,3748	1,1849	0,2764	0,111350	1,504
UTDAH DU		0,8597	0,3787	5,1531	0,0232	0,221568	2,362
SKOLEDU		-1,2631	0,6059	4,3452	0,0371	-0,273571	0,283
HJEMMEDU		-2,6277	0,8226	10,2052	0,0014	-0,598752	0,072
ARBLEDU		-1,4046	0,9701	2,0964	0,1476	-0,218639	0,245
FREMKUDU		-0,8817	0,5695	2,3967	0,1216	-0,209504	0,414
ALDU40DU		-1,2801	0,4227	9,1691	0,0025	-0,336800	0,278
ALDO60DU		1,8260	0,8744	4,3609	0,0368	0,301013	6,209
VENIN		0,6939	0,5472	1,6081	0,2048	0,132344	2,001
NABO		1,5157	0,3959	14,6600	0,0001	0,395477	4,552

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 83,9%	Somers' D = 0,685
Discordant = 15,5%	Gamma = 0,689
Tied = 0,6%	Tau-a = 0,270
(12580 pairs)	c = 0,842

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO.SAMLE18
 Response Variable: BORETTDU Deltar ofte i generalforsaml
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 1037
 Weight Variable: VEKT
 Sum of Weights: 1272.359
 Link Function: Logit

ALLE OMRÅDENE UTEN INDRE BERGEN
 Response Profile

Ordered Value	BORETTDU	Count	Total Weight
1	1	274	339.58600
2	2	763	932.77300

WARNING: 35 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables.

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	1478.308	1348.071	.
SC	1483.252	1417.288	.
-2 LOG L Score	1476.308	1320.071	156.237 with 13 DF (p=0.0001) 145.797 with 13 DF (p=0.0001)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT	1	-0.8576	0.1752	23.9619	0.0001	.	0.424
FRAOMDU	1	-0.1412	0.2007	0.4954	0.4815	-0.029718	0.868
HOYDU	1	-0.5527	0.1495	13.6774	0.0002	-0.164866	0.575
KBOTIDU	1	-0.3231	0.1811	3.1825	0.0744	-0.085368	0.724
KJONNDU	1	-0.0247	0.1408	0.0307	0.8610	-0.007531	0.976
UTDAH DU	1	0.5100	0.1598	10.1829	0.0014	0.132011	1.665
SKOLEDU	1	-0.3454	0.1769	3.8142	0.0508	-0.089659	0.708
HJEMMEDU	1	-0.7125	0.2125	11.2382	0.0008	-0.186188	0.490
ARBLEDU	1	-0.4001	0.3541	1.2764	0.2586	-0.055737	0.670
FREM KUDU	1	-0.6001	0.2588	5.3780	0.0204	-0.123868	0.549
ALDU40DU	1	-0.5958	0.1576	14.2952	0.0002	-0.181935	0.551
ALDO60DU	1	0.3166	0.2420	1.7113	0.1908	0.069502	1.373
VENIN	1	0.3648	0.1609	5.1408	0.0234	0.095318	1.440
NABO	1	0.8970	0.1445	38.5143	0.0001	0.273318	2.452

The LOGISTIC Procedure

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 70.2%	Somers' D = 0.413
Discordant = 28.9%	Gamma = 0.417
Tied = 0.9%	Tau-a = 0.161
(209062 pairs)	c = 0.706

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO,SAMLE17
 Response Variable: BEBOERDU Er medlem i beboerorg,
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 1007
 Weight Variable: VEKT
 Sum of Weights: 1293,971
 Link Function: Logit

ALLE OMRÅDENE UTEN YTRE BERGEN
 Response Profile

Ordered Value	BEBOERDU	Count	Total Weight
1	1	105	138,2100
2	2	902	1155,7610

WARNING: 12 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables,

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	881,370	846,850	,
SC	886,285	915,656	,
-2 LOG L Score	879,370	818,850	60,520 with 13 DF (p=0,0001) 53,880 with 13 DF (p=0,0001)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-2,0984	0,2451	73,3258	0,0001	,	0,123
FRAOMDU		0,6711	0,2115	10,0668	0,0015	0,169842	1,956
HOYDU		0,2087	0,2240	0,8677	0,3516	0,058323	1,232
KBOTIDU		-0,9955	0,3076	10,4749	0,0012	-0,271273	0,370
KJONNDU		-0,0706	0,1910	0,1367	0,7116	-0,022074	0,932
UTDAHDU		0,6543	0,2089	9,8149	0,0017	0,189830	1,924
SKOLEDU		-0,0279	0,2401	0,0135	0,9074	-0,007079	0,972
HJEMMEDU		-0,2169	0,2772	0,6122	0,4340	-0,058450	0,805
ARBLEDU		-1,4422	0,9671	2,2238	0,1359	-0,195645	0,236
FREMKUDU		-0,4398	0,4088	1,1575	0,2820	-0,090601	0,644
ALDU40DU		-0,6192	0,2153	8,2707	0,0040	-0,193570	0,538
ALDO60DU		-0,0282	0,3146	0,0080	0,9285	-0,006511	0,972
VENIN		0,0515	0,2409	0,0457	0,8307	0,012791	1,053
NABO		0,2475	0,1986	1,5531	0,2127	0,077054	1,281

The LOGISTIC Procedure

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 67,8%	Somers' D = 0,368
Discordant = 31,0%	Gamma = 0,372
Tied = 1,1%	Tau-a = 0,069
(94710 pairs)	c = 0,684

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO, SAMLE18
 Response Variable: BEBOERDU Er medlem i beboerorg
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 253
 Link Function: Logit

INDRE OSLO
 Response Profile

Ordered Value	BEBOERDU	Count
1	1	32
2	2	221

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	194,100	195,715	,
SC	197,633	241,649	,
-2 LOG L Score	192,100	169,715	22,386 with 12 DF (p=0,0334) 20,317 with 12 DF (p=0,0613)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-1,4671	0,5696	6,6332	0,0100	,	0,231
FRAOMDU		0,4253	0,6397	0,4420	0,5061	0,061925	1,530
HOYDU		-0,1605	0,4142	0,1502	0,6983	-0,044301	0,852
KBOTIDU		-1,4202	0,5762	6,0756	0,0137	-0,378260	0,242
KJONNDU		-0,3287	0,4351	0,5708	0,4500	-0,089718	0,720
UTDAHDU		0,9876	0,4453	4,9200	0,0265	0,254534	2,685
SKOLEDU		-0,1824	0,6671	0,0748	0,7845	-0,039514	0,833
HJEMMEDU		-0,3156	0,7704	0,1678	0,6821	-0,071905	0,729
FREMKUDU		-0,5572	0,6487	0,7378	0,3904	-0,132397	0,573
ALDU40DU		-0,4332	0,4613	0,8819	0,3477	-0,113974	0,648
ALDO60DU		0,5892	0,8909	0,4374	0,5084	0,097137	1,803
VENIN		-0,0288	0,6410	0,0020	0,9641	-0,005495	0,972
NABO		0,1059	0,4499	0,0554	0,8139	0,027638	1,112

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 73,9%	Somers' D = 0,487
Discordant = 25,2%	Gamma = 0,491
Tied = 1,0%	Tau-a = 0,108
(7072 pairs)	c = 0,743

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO,SAMLE18
 Response Variable: BEBOERDU Er medlem i beboerorg
 Response Levels: 2
 Number of Observations: 374
 Link Function: Logit

INDRE BERGEN
 Response Profile

Ordered Value	BEBOERDU	Count
1	1	46
2	2	328

WARNING: 9 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables,

Criteria for Assessing Model Fit

Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	280,891	269,050	,
SC	284,816	312,217	,
-2 LOG L Score	278,891	247,050	31,842 with 10 DF (p=0,0004) 30,272 with 10 DF (p=0,0008)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT		-2,1701	0,4462	23,6590	0,0001	,	0,114
FRAOMDU		0,3205	0,3618	0,7844	0,3758	0,084543	1,378
KBOTIDU		-0,6729	0,5212	1,6669	0,1967	-0,165457	0,510
KJONNDU		0,1728	0,3537	0,2388	0,6251	0,047380	1,189
UTDAH DU		-0,4334	0,4121	1,1063	0,2929	-0,116121	0,648
SKOLEDU		0,5463	0,4060	1,8105	0,1784	0,112155	1,727
HJEMMEDU		-0,1428	0,4425	0,1041	0,7469	-0,034433	0,867
ALDU4ODU		-0,9235	0,4029	5,2541	0,0219	-0,254782	0,397
ALDO6ODU		-0,3560	0,5249	0,4599	0,4977	-0,076652	0,700
VENIN		0,0822	0,4280	0,0369	0,8478	0,017397	1,086
NABO		1,0655	0,3648	8,5300	0,0035	0,292587	2,902

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 74,3%	Somers' D = 0,495
Discordant = 24,8%	Gamma = 0,499
Tied = 0,8%	Tau-a = 0,107
(15088 pairs)	c = 0,747

The LOGISTIC Procedure

Data Set: MILJO.SAMLE18
Response Variable: BEBOERDU Er medlem i beboerorg
Response Levels: 2
Number of Observations: 380
Link Function: Logit

YTRE OSLO
Response Profile

Ordered Value	BEBOERDU	Count
1	1	27
2	2	353

WARNING: 3 observation(s) were deleted due to missing values for the response or explanatory variables.

Criteria for Assessing Model Fit

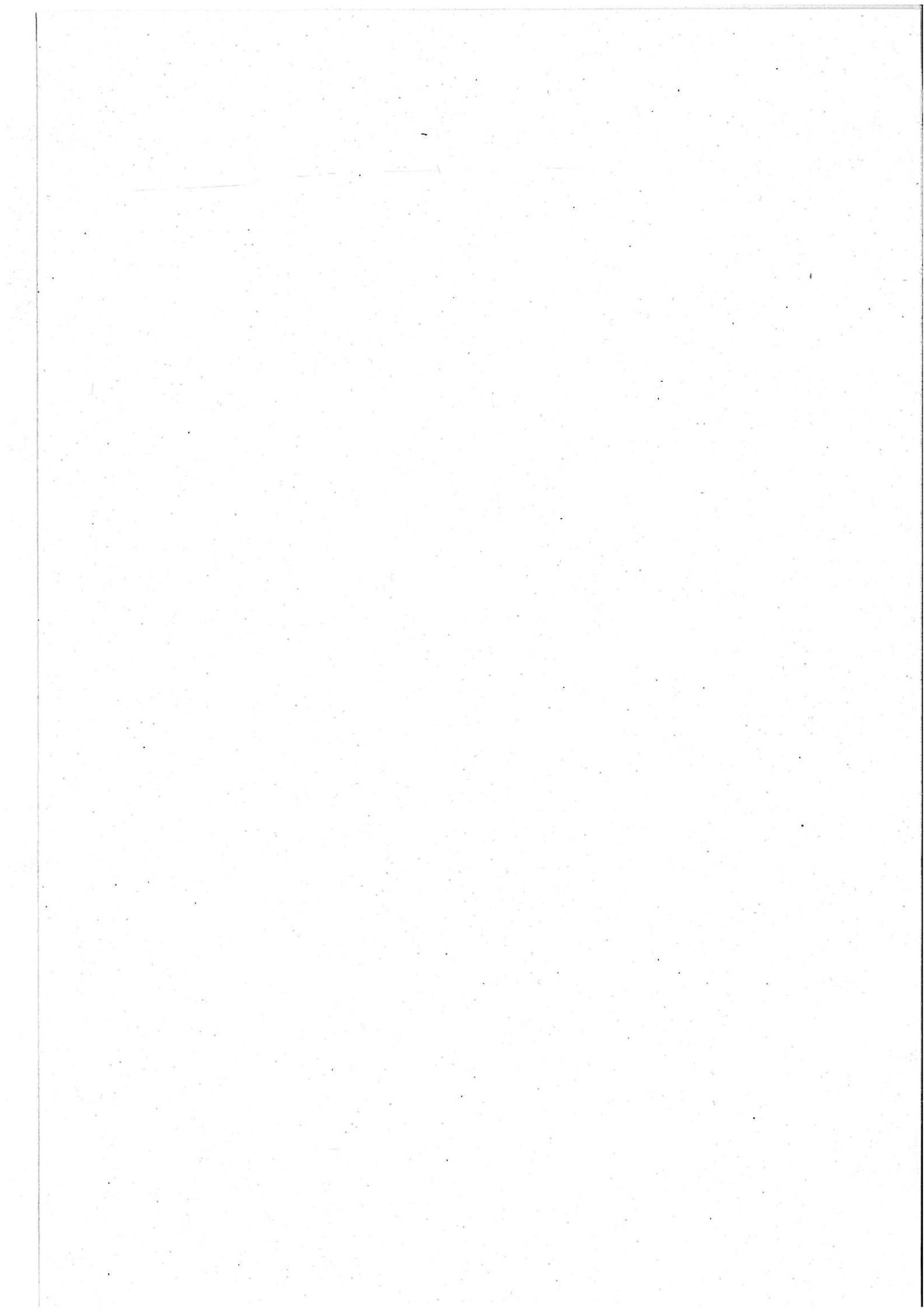
Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates	Chi-Square for Covariates
AIC	196.829	187.571	.
SC	200.769	242.733	.
-2 LOG L Score	194.829	159.571	35.258 with 13 DF (p=0.0008) 32.469 with 13 DF (p=0.0020)

Analysis of Maximum Likelihood Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > Chi-Square	Standardized Estimate	Odds Ratio
INTERCPT	1	-3.1581	0.5841	29.2326	0.0001	.	0.043
FRAOMDU	1	1.5115	0.5020	9.0645	0.0026	0.330434	4.534
HOYDU	1	0.6738	0.5206	1.6755	0.1955	0.168702	1.962
KBOTIDU	1	-1.2706	1.1815	1.1566	0.2822	-0.230933	0.281
KJONNDU	1	0.4994	0.4572	1.1930	0.2747	0.137008	1.648
UTDAHDU	1	1.5836	0.4940	10.2771	0.0013	0.374491	4.873
SKOLEDU	1	-0.4351	0.5457	0.6359	0.4252	-0.106118	0.647
HJEMMEDU	1	-1.1962	0.7464	2.5681	0.1090	-0.291718	0.302
ARBLEDU	1	0.8240	1.2622	0.4261	0.5139	0.065302	2.280
FREMKUDU	1	-1.2007	1.2373	0.9418	0.3318	-0.201169	0.301
ALDU40DU	1	-1.8666	0.6359	8.6158	0.0033	-0.492344	0.155
ALDO60DU	1	0.6556	0.6792	0.9318	0.3344	0.145491	1.926
VENIN	1	0.5298	0.5071	1.0915	0.2961	0.130005	1.699
NABO	1	-0.3671	0.4817	0.5809	0.4460	-0.099974	0.693

Association of Predicted Probabilities and Observed Responses

Concordant = 77.9%	Somers' D = 0.567
Discordant = 21.2%	Gamma = 0.572
Tied = 1.0%	Tau-a = 0.075
(9531 pairs)	c = 0.783

u. 25